



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Theophili Raynavdi, Ex Soc. Iesv. Erotemata De
Malis Ac Bonis Libris, Deque Ivsta Avt Inivsta, eorumdem
confixione**

Raynaud, Théophile

Lvgdvni, 1653

VII. An obscoeni libri, eliminandi?

urn:nbn:de:hbz:466:1-11141

dum, vel fibrarum motus, aut sortium, secundum ea signa, quæ docuerunt iidem Dæmones obseruari ab iis, quibus artis huius scientiam tradiderunt: à quibus omnibus, is qui homo Dei est, & in portione Dei numeratur, penitus esse debet alienus, nec in iis aliquid habere commune; quæ occultè machinis Dæmones operantur, ne fortè rursus per hæc Dæmonibus societur, atque eorum spiritu, & virtute repleatur, & ad idolorum cultum denuò reparatur; hæc enim omnia religio nostra diuina, & cælestis abiurat.] Et inferiùs adducta ventriloquæ de Paulo testificatione *Actor. 16.* [Si Paulus testimonium sibi eum dare non patitur, sed dolet super hoc; quanto magis dolere debemus, si quando decipi videmus animas ab iis qui velut diuino alicui spiritui pythonis, aut ventriloquo, aut diuino, aut auguri, vel aliis, quibuslibet huiusmodi Dæmonibus credunt? Propter hoc ergo, *non erit, (inquit,) auguratio in Iacob, neque diuinationis in Israël.* Sed quid iis additur? *In tempore, (inquit,) dicetur Iacob, & Israël, quod perficiet Deus.* Quid est *in tempore dicetur?* Cùm oportet, & cùm expedit, hoc est, *in tempore.* Si ergo expedit prænoscere nos futura, dicentur à Deo per Prophetam Dei, per Spiritum sanctum. Si verò non dicuntur, neque denunciantur, scito quia non nobis expedit ventura prænoscere. Quòd si idcirco non dicuntur nobis, quia nobis ea scire non expedit, qui diuersis artibus, & Dæmonum inuocationibus gestiunt futura prænoscere, nihil aliud faciunt, nisi quòd cupiunt ea discere, quæ sibi scire non expedit.] Tandem *hom. 5. in Iosue, ad finem.* [Est & illud opprobrium Ægypti, quod si neglexeris, etiam post Iordanis transitum, & post Baptismi secundam circumcisionem vetustæ consuetudinis inuisione suggeritur; obseruare auguria, requirere stellarum cursus, & euentus ex iis futurorum rimari, seruare somnia, cæterisque huiusmodi superstitionibus implicari. Idololatriæ namque mater est Ægyptus, ex qua certum huiusmodi opprobria pullulate, quæ si transito iam Iordane susceperis, & iis te rursus laqueis illigaueris, tecum sine dubio opprobria Ægypti trahis. Sed si quando te talis curiositas interpellat, & de corde tuo huiusmodi hostis erumpit, dic ei; quia Iesum ducem sequor, in cuius potestate sunt, quæ futura sunt. Quid mihi scire, quæ futura sunt? Quæcumque ille vult, hæc futura sunt. Ided ergo vt in nobis verè secunda circumcisio compleatur, per quam vetera Ægypti opprobria deponamus, ab his omnibus segregati prorsus esse debemus.]

EROTEMA VII.

Num obscæni libri eliminandi?

Omninò & configendi, & exterminandi sunt obscæni libri; hoc ipsi Gentiles, hoc Christiani iam olim edixerunt: tamen repullulat semper hæc pestis, & nullum est sæculum, imò vix annus, quo noua censuræ materia ab ingeniis impuris, sicutore Satana, non subministratur. Dixi de iustissima horum librorum suffixione, sat multa *lib. 6. de virtut. num. 159. & num. 202.* quia tamen ferax est huiusmodi sentinarum regio, in qua hæc chartis committo, vt
iugi

64.

iugi à multis annis experimento deprehendo, & exoptulat Coluenerius a d
lib. 2. Camipratani cap. 49. contestans non minùs ab his libris, quàm ab hære-
 ticiis imminere damnum, non erit inutile, hùc quoque de hoc argumento pau-
 ca attexere ad ibi dicta, & ad alia, quæ habent Mantuanus in opere metrico
 aduersùs scriptores impudicos, & Cardanus *lib. 4. de sapientia*, addicens hos
 libros flammis, ac Catharinus *opusc. in malos libros*, necnon Laurentius
 Gambarà *lib. in obscænos Poëtas*, cui Antonij Possenini lucubratió est supposita.
 Nolo dimissim Georgium Fabricium, tamen Lutheranum, qui grauitèr disse-
 rit de his libris exterminandis in *præfat. ad suam Poëtarum Christianorum col-
 lectiõnem.*

*Platonis, & aliorum Ethnicorum concitatio in obscænos
 libros.*

65. Illudque in primis statuendum, ex grauißima Platonis disputatione *lib. 10.
 de Repub.* (qua qui poëticas fœtus possint in benè constituta Republica admitti,
 qui excludi omninò debeant, latè expendit,) eam poëticam scriptionem, (&
 idem est de quacumque alia,) è *Repub.* excludi debere, quæ incendendis cu-
 piditatibus venereis sit accommodata, eo quòd si Musæ voluptuosæ admittan-
 tur in Rempublicam, regnatura sit in ciuitate voluptas, lege, & eo quod ad
 communem vtilitatem optimum præstantissimùmque semper iudicatum est,
 (ratione nimirum,) penitus exturbatis.] Et paulo antè, [Poësis hæc in no-
 bis illa nutrit, (ea nimirum irrigando,) quæ summa ariditate potiùs erant ex-
 tenuanda, & efficiendo, vt illa in nobis imperent, quæ parere potiùs debue-
 rant, vt meliores, & feliciores ex deterioribus, & infeliciores euaderemus.]
 Nimirum quicquid Lipsius *epistola ad Pithæum*, de suo inter hæc legenda rigo-
 re, non frigore, scribat; liber obscænus eas cogitationes legentis animo infigit,
 quæ turpium motuum sint seminarium, vnde cum homo plus iusto ex naturæ
 deprauatione ferueat, & pronus sit ad malam, igni oleum addit, qui lectiõne
 impuri scriptoris, suggerit libidini fomentum, & appetitum rebellantem efferat
 magis ac magis.

66. Aliis præter Platonem Ethnicis, librorum obscænitatis exola fuit. Aristoteli
7. polit. cap. vlt. in hos libros concitatur. Et in *Poëtica cap. 1.* Hermogene-
 nem, & Nicocharem, ob libros obscænos sugillat. Lacedæmonios impuris
 libris interdixisse, scribit Valerius *lib. 6. cap. 3.* Idem interdictum inter Cha-
 rondæ leges habetur apud Diodorum *lib. 12.* Extat etiam lex Persarum de ea-
 dem re, apud Herodotum *lib. 1.* Quid Romani? Patet ex Ouidij damnatione.
 Nam tamen reuera pœnas dedit infamationis Principis; tamen prætentata est
 scriptionis impuritas, vt ipse de se Naso faretur, qui *lib. 2. de remed.* inuitus elo-
 quitur, cauendum esse ab huiusmodi lectiõne. Eius esse *Priapeia* perperam Vir-
 gilio Parthenio inscripta, confirmat Politianus *lib. miscellan. cap. 59.* ductus
 Senecæ autoritate, qui vnum eius operis versiculum allegauit Nasonis nomine.
 Quanquam Floridus Sabinus *lib. 1. subsec. c. 6.* spurcum illud poëma contendit,
 varios habere autores. Cum enim pro æui illius corruptela, omnes ferè Poëtæ
 aliquid turpi illi numini inscriberent, inde extitit ea carminum farrago, non
 à solo Ouidio, qui tamen si vel ex parte tam lutulenti carminis fuit autor, iure
 damnatus

damnatus est. Martialis octauum librum ad Cæsarem transmissurus, exemplo Nasonis didicit, puras chartas eò esse inferendas, vt ipsemet illius libri initio testatur. Sensum Iuliani Apostatæ de impurorum librorum lectiõne, petere licet ex prolixo fragmento primo nuper edito, vbi tametsi Sacerdotem informat; tamen ratio interdicti horum librorum, est vniuersalis: verat enim sacerdoti Ethnico libros amatorios, quia [nescio quo pacto hominum ex libro afficiuntur animi, ac paulatim cupiditates incitantur, ex quibus demum flamma ingens accenditur, cui quidem longè antè obuiam est eundum.] Surrena Dux Parthorum, inuento inter Crassi abs se cæsi, spolia obscæno opere Milesiæ Aristidis, omni infami nota atque opprobrio illum resperfit, eam q̄b causam.

Christianorum in obscænos libros seueritas.

Quòd si Ethnici spurcos huiusmodi libros tanto studio sunt auersati, mirum videri non poterit, Christianos Doctores in hanc animorum pestem, perpetuò egisse fortissimè. Appendo aliquos.

67.

S. Athanasius sæpe exprobrat Arrianis, impurissimam impurissimi Arrij scrip-
tionem, cui titulum fecerat, *Tbalia*. Is liber, cuiusmodi fuerit, & quis *Sotades*, quem eo opere Arrius expressit, infra attingam.

S. Basilus Orat. de libris Gentilium. [Vt à Poëtarum, (inquit,) discipli-
nis, quòd varij sint in dicendo, incipiam, non omnibus quæ dicunt mentem
adhibendam, sed eis tantum quæ bonorum hominum, facta dictæve nobis
enarrauerunt; illaque imitari, & omnibus modis similes eis esse conari censeo.
Quando verò ad infames & nefarios homines veniant, hæc omninò vitare, his
aures obstruere, non minùs quàm Vlysem ad cantus Syrenarum fecisse, di-
cunt, oportebit. Nam prauis assuescere sermonibus, via quædam est ad rem
ipsam. Idèd omni custodia animi cauendum est, ne per sermonis voluptatem
deliniti, prauum aliquid simul assumamus; veluti qui venena cum melle con-
cinnant, atque occultant. Non itaque Poëtas laudamus contumeliosos, non
cauillantes, aut scommata iactantes, non amantes, vel ebrios, non qui in cibis,
& mensurarum lautitiis, seu cantibus obscænis felicitatem ponunt.]

S. Hieronymus *epist.* 14. has esse ait siliquas porcorum, queis filius prodigus
ventrem non satiavit, sed inferfit. Et *epist.* 127. *mansione* 13. hæc esse ait, se-
pulchra concupiscentiæ, ad quæ post virulentias Ægyptiorum, Domini igne
torquemur, & efficimur sepulchra dealbata, foris speciosa, & intus plena
omni spurcitiâ.

68.

S. Augustinus 1. *Confess. cap.* 16. hoc esse ait *flumen Tartareum*, & verbis vno
se dignis, contra hanc turpitudinem, tonat.

S. Paulinus, qua solet pietate & florulentia, in rem præsentem differens
epist. 38. hæc esse ait Sirenum carmina, audientibus exitialia. [Perniciosam,
(inquit,) istam inanium dulcedinem literarum, quasi illos patriæ obliterato-
res, de baccarum suauitate Lotophagos, vt sirenarum carmina, blandimen-
torum nocentium cantus euita.] Et mox. [Nam & voluptatum pestifera dul-
cedo, patriæ nobis obliuionem facit, cum homini Deum, qui est patriæ om-
nium communis, obliterat; & illecebræ cupiditatum, illam sirenarum fabu-
lam

F

lam

lam veritate cladis imitantur. Nam quòd illæ Sirenæ fuisse finguntur, id verè sunt illecebræ cupiditatum, & blandimenta vitiorum; habent enim in specie lenocinium, in gustu venenum; quorum vsus in crimine, pretium in morte numerantur. Has oportet vltra Vlyssis astutiam cauti, non auribus tantùm, sed & oculis obseratis, & animo quasi nauigio præteruolante fugiamus, ne sollicitati delectatione lethifera, in criminum saxa rapiamur, & scopulo mortis affixi, naufragium salutis obeamus.]

69.

Isidorus Pelus. *epist. ad Thalelaeum Monachum.* [Ipsam quoque sceditatis, & obscenitatis lectionem fuge: (nam ea miram ad aperienda vulnera iam cicatrice obducta vim habet;) ne alioqui vehementiore cum impetu spiritus improbus reuertatur, ac deteriorem & perniciosiorem tibi priore ignorantia eladem inferat.]

S. Cyrillus *lib. 3. de adorat. in fine*, has statuit esse pennas vpupæ, luto semper ac sordibus pastæ; & quæ infelicitas maneat Christianum, lutosus hisce studiis intentum, sic aperit tractans visionem amphoræ, idest, iniquitatis, quam mulieres duæ vpuparum specie pennatæ, affectabantur. [Nonnulli non crediderunt Euangelio Christi, neque hanc ex peccato redemptionem amplectentes, eodem onere premuntur, suis ipsorum id cervicibus accersentes ob mentis infirmitatem, ac mollitiem, animæque effœmationem. Hi omni spiritu malo circumferuntur, & in quoduis immunditiæ genus vehementissimè propulsi, omne suum studium ad malum conferunt. Studij verò itius, atque diligentia signum est, ala, quam etiam vpupæ esse aiunt. Vpupa verò genus est avis, quæ semper cœnosissimis, fœtidissimisque locis aduolitat, & ex cœno, atque immunditiâ sibi victum parat. Quotquot itaque omne suum studium adhibent ad immunditiem, hi meritò alas vpupæ habere dicuntur. Muliebri etiam specie atque effœminati sunt. Denique eandem cum regnante in ipsis peccato, formam præ se ferunt. Quemadmodum enim vniformes Christo facti sunt per sanctificationem, qui sub ipso, & cum ipso sunt: eadem planè ratione, iniquitatis formam ac speciem referunt, qui hanc respuerunt. Deferunt autem mensuram in Babylonem, atque illic domum quærunt, quod quidem, (vt arbitror,) figuratè significatur, quòd qui ea, quæ Christi sunt, amplecti noluerit, & peccati obstructionem amârit, ad solam immunditiem studia sua omnia conferens, eiicietur quidem è sancta Hierusalem, hoc est, primogenitorum sancta Matre, pulchrâque illa cœlesti ciuitate; & tantum pro grauissimo pressus peccati pondere, cum Babyloniis habitabit, hoc est, portionem ac sortem habebit eam impiis idololâtris; nihil enim ab idololâtris differunt, qui redemptionem per Christum impiè reiecerunt.]

S. Isidorus *lib. 3. de summo bono, cap. 13.* studiosam lectionem impurorum librorum, æquat cum immolatione facta Dæmonibus, quòd inde anima exciteatur ad incentiuâ libidinum, & Satanæ hostia cadat.

Rupertus, exponens plagas diuinitus illatas Ægyptiis, *ad Exodi cap. 8.* imitatus Origenem *ibi homil. 4.* & August. *ser. 87. de tempor. carmina obscæna Poëtarum*, ait esse *ranas Ægyptias*; indeque omne virus nequitia exortam quæritur. Et alibi, hanc vnâ esse ait de tribus ranis egressis ex ore bestia *Apoc. 16.* Nimirum spurci Poëta, dulcibus mendaciis, vt Minutius iam olim post Senecam *lib. de vita beata cap. 26.* expositulauit, effecerunt vt peccandi frantum, nempe:

verecundia,

verecundia, pessum iret, & homo brutesceret. In summa omnes Christiani DD. hanc esse animorum pestem certissimam, semper sunt contestati, & annuit inter sectarios, à Nua *dissert.* 6.

Damna à lectione obscenorum.

Ratio quasi à priori, cur horum librorum lectio omni iure vetetur, superius iacta est ex Platone, duciturque ex naturæ corruptæ inflammatione acriore per istiusmodi ignitabulum, quo fornax Babylonica, cuius nostrum conferta succenditur, in exitium non scriptoris modò, qui librum composuit, sed & lectoris, qui iisdem impuris ignibus corripitur, per hoc quasi colloquium mutum cum scriptore: ut propterea creditus Prosper *lib. 3. de vita contempl. cap. 6.* agens de concupiscentiis turpibus, & earum concitatione ex colloquiis, quorum parem esse vult, ac lectionis rationem dicat: [Hæc & his similia colloquentes, suggerunt concupiscentiæ suæ materiam. Hæc tamen idè concupiscunt, quia aut loquuntur libenter, aut audiunt: qui nisi concupiscentiæ morbo corrupti essent, numquam vel loquerentur talia, vel audirent, quia non eos ista corrumpunt, sed corruptos ostendunt. Ac ne me ista veraciter arguentem, quisquam iudicet arguendum, nouerit propter hoc fortè ab antiquis fuisse decretum, ne qui adolescentium, legerent Geneleos librum, & partem pariter Ezechielis Prophetæ, vel Canticum Canticorum, & cætera talia, in quibus generationes, & actus, & nomina quarundam scripta sunt mulierum;] & mox. [Sed nè fortè hæc spiritualia secundùm carnem adhuc carnales acciperent, nec virtutes cogitarent, quas mulieres illæ significant, sed ipsas cogitando carnaliter deperirent, consulto, Iuniores legere sunt illa prohibiti, quæ sicut spiritualiter accepta viuificant, ita carnaliter intelligentibus, ipsa carnalis intelligentia occasiones carnalis concupiscentiæ subministrat. Eorum quisque nomina frequenter habet in ore, quorum desideria vulnerato gestat in corde; aut turpitudinem quam exercere verecundatur in factò, tenet in animo, reus non humano iudicio, sed diuino.]

Quod ait ad cauendam incensionem camini nobis interni, vetitum esse Hebræis iunioribus legere quædam capita Ezechielis, & Canticum Canticorum, & librum Geneleos; notatum quoque est à S. Hieronymo *in proæmio ad suos in Ezechielem commentarios, & epistola ad Paulinum de libris sacris*; quibus locis negat, eum qui annos triginta non impleffet, libros illos legere permiffum. Sicque intelligendum est, quod Nazienz. *in Apologetico* ait, post 25. annum, concessam in virtutis præmium, iis qui benè se gessissent, eam lectionem. Atqui, ut benè argumentatur Petrus Hoëdus *lib. 1. Anteroticorum cap. 65.* si verabantur olim in populo carneo, ad certam vsque ætatem, sacri quidam libri, idonei commouere improuidos, quanto iustius est, *spurcos libros*, qui eidem impuro igni naphtham, & fomitem omnis generis subministrant, velle ab omni ætate eliminatos? Hinc verò efficitur, autorem spurci libri non modò grauissimè sibi nocere cum scribit, sed aliis quoque nocere pergere, etiam cum quiescit; imò cum iam illum pœnitet conscripti libri: vulgatur enim nihilominus, & teritur omnium manibus liber, etiam eorum, quos autor nunquam viderit, aut audiuerit. Quin etiam post auctoris mortem, & vi-

70.

71.

ram sanctè licèt conclusam, prorogatur damnum, pergitque homo fortè iam sanctus & cœlo illatus, esse organum Satanæ, & fieri animabus in ruinam.

72.

Itaque Petrus Blesensis *tract. de confessione Sacram. sub medium*, intrepidè Magistrum impunitatis ex hoc nominatum, hïc æquè valido capite, vrget, quòd aliis non viuis modò, sed etiam post mortem, sit nociturus. [Tu, (inquit,) qui pro tuo proprio, & speciali peccato, tam grauià passurus es, quàm grauiora pro multorum peccatis expectas, quorum innocentiam argumentosa libidinis astutia subuertisti. Aliqui eorum fortè iam decesserunt, & in inferno positi sunt, vbi mors depascit eos; vbi in fornace gehennalis incendij sulphurea, infelices, more feruentium & liquefcentium metallorum igne inextinguibili cruciantur. Tu verò totius flamma concupiscentiæ carnalis ebulliens, contemnis terribilia Dei iudicia; nec tormenta illorum, nec imminentem tibi diem tuæ damnationis attendis.] Et mox. [Ad cumulum tuæ perditionis accedit, quòd cum factus sis Princeps Sodomorum, & Gommorrhæ, immunditiæ tuæ discipuli post te sedebunt in cathedra postilentia, serpè que pestis cancerosa in multos, & veniet super te sanguis omnis eorum, quos corrupisti sanguine, opere, vel exemplo. Sanè ideo irremissibilis fuit culpa Diaboli, & inuenta est iniquitas eius ad odium, quia in malitia, quam nullo suggerente commisit, fuit subuersio & ruina multorum. Quis æstimare sufficit, quam execrabilis, & damnabilis sit apud Deum & homines Herodiana crudelitas, quæ pueros occidit; atque malitia Pharaonis, qui submersit paruulos Hebræorum? Et illi quidem, non animarum, sed corporum homicidæ fuerunt. Quanto igitur detestabilis est, eorum non dicam homicidium, sed parricidium, qui tot innocentium animas occiderunt? Proculdubio, quanto est excellentior anima, corpore, tanto infeliciores sunt Pharaone, hi proditores, & damnabiliores Herode. Puras quòd dissimulando transeat, & non requirat Deus de manu tua, quod in concupiscentiis, & immunditiis tuis nobilissima eius periit creatura?] Accommodentur ista ad ruinam aliorum per lectionem libri, siue superstitie, siue demortuo autore: quandoquidem, (vt dicebam,) autor etiam si defunctus, adhuc aliis nocet per opus suum.

*Quatenus spurci scriptoris defuncti, cruciatus crescans,
cum damno superstitibus irrogato.*

73.

Infert potrò inde Gerlo *tract. contra Romanium à Rosa*, impurum scriptorem, si damnetur, nouis subinde cruciatuum accessionibus in Tartato cumulari, vel si in Purgatorio detineatur, protrahi diutius eius supplicium ob noua damna exorientia lectoribus. Videtur idipsum ante Gersonem dixisse S. Basilius *lib. de vera virginis*, tractans quæ sint apud Apostolum peccata præcedentia, & subsequenta iudicium, in secunda explicatione, quam his verbis concipit. [Sicut Sanctum atque admirabilem Paulum, dum adhuc esset in corpore, alia quidem præcesserunt opera: cum plurimi ex his, qui propter doctrinam, & conuersationem eius perfecti euasere, in æternam illam vitam præcedentes, sudorum præmia, quos pro illis pertulit, apud iustum iudicem Deum illi parauerunt; alia verò solum carnis vinculis, & iam cum Christo regnantem,

vsque

vsque ad hanc diem consequuntur, eorum scilicet, qui per eum in sacris Epistoliarum eius monitis, se ad virtutem exercentes, laudes semper, ac præmia præclaro illi duci, & præceptori optimo, hinc transmittunt: sic econtra, alia quidem præcedunt peccata eorum, qui pessimis sermonibus, & operibus læsi atque impediti à virtutis tramite, in infernum præcessere, supplicia suæ damnationis autoribus illic paraturi; alia verò etiam sequuntur, eorum scilicet, qui post ipsorum mortem, per summam nequitiam, & exempla pessima, quæ mundo reliquere, dum ea imitari pergunt, maximè læduntur: nam sicut hodie quoque, Beatus David ad veram religionem, & ad Dei cultum, providentiæque agnitionem mundo perutilis est, & qui propter illum in religione proficiant, hinc iam ex rectè factis suis consequentes ei transmittunt laudum voces: ita & Marcion, & reliqui hæreticorum dogmatum duces, quia per eam peruersitatem doctrinæ, quam mundo inuexere, maximè nocent; cuncti qui salutis suæ damna per eos in hac vita perceperunt, autores perditionis suæ, & si dudum vitâ functos, atrocioribus illic suppliciis tradunt. Si enim qui scandalizauerit vnum ex pusillis huiusmodi, morte dignus iudicatur; profectò qui tam multos per vitam reprobam, quot perniciosorum operum mundo exempla reliquerit, aut in animarum perniciem falsa dogmata ingesserit, scandalizat; post mortem quoque, omnium qui sua causa pereunt, dignissimè ac iustissimè mortis reus habebitur; per singulos eorum, qui sui causa hinc seu vulnerantur, seu moriuntur, autore etiam vulnera mortemque suscipiente. Porro si iuxta hunc sensum, alij præcedunt actus, alique subsequuntur; & sicut qui ex nequitia sequuntur, maiori supplicio huiusce perditionis autorem per singulos eorum qui perniciose vel doctrina, vel vita pereunt, tradunt; qui verò à virtute subsequuntur, maioribus, & dignioribus præmiis per singulos eorum, qui inde salutis emolumenta quæsierunt, & à sceleribus conuersi sunt, huiusmodi magistrum donant: & virgo igitur habet in alterutram virtutis, vitiatorumque partem, actus quosdam, partim præcedentes, partim subsequentes.]

En clarè expressam à S. Basilio, Gersonis sententiam propositam, quæ est etiam Gabrielis lect. 56. in Canonem, litera X. & Ioannis Nider lib. 2. de reform. cap. 16. Fauet Epiphanius sic ad Hieronymum scribens, de malis scriptoribus. [Non contenti perditione sua, volunt plures mortis habere participes; quasi multitudo peccantium, scelus minuat, & non numerositate lignorum, maior gehennæ flamma succrescat.]

Est tamen ea sententia accipienda cum grano salis. Certum quippe est, nequaquam inferri damnatis noua damna stabilia, eb. continuatam, vel etiam crescentem, ab eorum ad inferos detrusione, damnositatem libri impuri, aliterve noxij: sed quicquid ex autorum illorum operibus, nequitia illitum est ipsis autoribus, castigatur repensâ à primo damnationis momento suppliciorum acerbitate, si sit sermo de pœna stabili, nec deinceps varianda. Certum præterea esse debet, animam non detineri diutius in Purgatorio, propter noua damna aliis aduenientia, ex iis quæ homo gessit scripsitve, dum viueret. Qua etiam ratione in Heteroclitis spiritualibus circa Purgatorium lect. 2. p. 2. ostensum est, neminem ob damnum tertij persenerans ex dilata per hæredes restitutione, diutius retineri in Purgatorio, contra Petrum Soto lect. 3. de Purgat. cui in speciem fauet narratio apud Cantipratanum lib. 2. Aprom

cap. 23. num. 27. & reuelatio apud S. Brigitam lib. 6. reuelat. cap. 85. quæ loco allegato ad legitimum sensum traximus cum Tyræo, Pelrano, Bellarmino, Suare, Valentia, Coluenerio, ibi adductis. Quamuis autem hæc ita se habent; tamen sicut in Beatis præter statam, & inuariatam gloriæ mensuram ab initio collatam, admittuntur accessiones quædam accidentariæ, certis occasionibus aduenientes Beato, & raptim dilabentes, vt intelligitur ex gaudio quod dicitur esse in cœlis, super vno peccatore pœnitentiam agente: ita facile intelligitur, damnatos vltra statam mensuram cruciatuum ab initio illatam, subinde accipere auctaria quædam cruciatuum, fluxa, & transeuntia, eo quod eorum libri, qui supersunt, pergant nocere: & v. g. aliqui subinde eorum occasione damnentur, sicutque locij auctorum prius damnatorum. Societas quippe damnatorum, acuit tormentorum acerbitatem, vt S. Chrysof. expendit in Psal. 49. ad illud, *Inuoca me in die tribulationis; & hom. 25. in ad Romanos, initio partis moralis.* Ad eum ergo accessum nouorum subinde damnatorum, occasione libri impuri; vel ad patefactionem identidem factam malorum quæ liber à damnato conscriptus mundo infert, accedit transeunter aliquid noui angoris, vltra statam, ac stabilem mensuram supplicij, repensam à damnationis initio. Et hoc sensu, dictum Gersonis de noua subinde pœna auctoris damnati, ob progressionem nocementorum libri impuri ab eo editi, trahitur ad sensum probabilem, quem tradit Altissiod. lib. 4. cap. de suffragiis pro damnatis, ad 4. quoddam argumentum. Nec est quod vetet, proportionale quid existimare de animabus Purgatorij, quamdiu ibi hærent, ob non detersum plenè reatum peccatorum: quamuis verum sit, non detineri ibi diutiùs, ob noua mali libri nocumenta, si reatus ex auctorum culpa residuus, sit planè abrasus.

*Qui serò sapuerunt, & libros suos obscœnos perdididerunt,
& qui contra.*

75.

Hæc considerantes plerique librorum obscœnorum olim scriptores, laudabili mutatione sapientes facti, eos exterminari fategerunt. quod factum est ab Ænea Syluio, cum Pontifex Pius II. est renunciatus. Factum item à Catharino, vt ipse de se testatur, lib. de libris noxiis eliminandis, vbi profitemur, iuuenilia sua, tametsi à Bibliopolis experta, ingentis lucri spe facta, renuisse concedere. Imò maluisse flammis dedere, quàm se simul cum illis aliquando æternis ignibus tradere concremandum. Homo Dei Casar de Bus, vt est in eius actis apud Iacobum Marcell. in lib. 1. cap. 8. & apud Iacobum Buanais lib. 1. de vita eiusdem cœci oculati, cap. 6. ab incensione iuuenilium eroticarum scriptionum, suam ad Deū conuersionem est auspicatus. Idem alij quidam cum laude præstiterunt. Econtrario autem, magna semper infamia flagrabit Heliodorus Episcopus, qui prælegit Episcopatu abire, quàm libros suos amatorios perdere, vt scribit Nicephorus lib. 12. cap. 34. Et fuit tamen Heliodorus in erotica illa scriptione, verecundior Achille Tatio, indice Photio cod. 94. qui cod. 87. obscœnissimum nominat opus illud Achillis, de rebus Leucippes, & Clitophontis, quod non ira pridem prodiit. Auctus tamen est Achilles Episcopatu, non suppresso eo opere, vt prodit Suidas.

Iure

Iure in huiusmodi scriptores, (præsertim ne serò quidem sapientes,) interferis illud Philonis *lib. 1. de vita Mosis, initio.* [Facultate scribendi abusi sunt, tum in oratione soluta, tum in poematibus, versi ad comædias, & fabellas Sybariticas notæ turpitudinis, obscœnitatisque: cum debuissent naturæ donis uti, ad prodendas res gestas, vitasque bonorum virorum, ut nec honesta exempla vetera, nouaque traderentur obliuioni, ac silentio, cum præluere possint posteris; nec ommissis melioribus argumentis, auditu indigna anteponderentur, prætexta probris honestatis specie.]

Nec malè etiam ferias hos scriptores, eo ipso telo, quo S. Augustinus Licentiam Poëtam licentioris & solucioris calami appetiit, *in calce epist. 40.* [Ornari abs te Diabolus quærit. Si calicem aureum inuenisses in terra, donares illum Ecclesiæ Dei. Accepisti à Deo ingenium spiritualiter aureum, & ministras inde libidinibus, & in illo Satanæ propinas teipsum?] Videndus item S. Bernardus *lib. de natura & dignitate amoris diuini, cap. 1.*

Ad excusationes in peccatis, hac in parte.

Quæ pro retinendis, ac impunè versandis obscœnis libris, interdum prolata sunt, & in dies proferuntur ab impuris hominibus, eiusmodi sunt, ut eorum vitam aperiunt, & scripta damnent, non etiam purgent: verè enim huiusmodi scripta, deprauatæ Scriptorum vitæ sunt testimonia, quicquid Martialis *lib. 1. epigr. 4.* & Poëtæ veteres multi, quos Raderus *ibi* profert, excusarint, contententes lasciuam sibi esse Musam, vitam probam, & puram. Verùm quod creditus Tullius *in responsione ad Sallustium* de verbis dixit, æquè valet circa scripta. Collegit enim Sallustium esse vitâ infamem, quod infamia loqueretur. [Neque enim, (ait ad eum,) qui ita viuit, ut tu, aliter ac tu loqui potest: neque qui tam illoto sermone utitur, vita honestior est.] Sermo simulachrum est operum, (ait apud Laërtium Solon,) & cuiusmodi sunt mores, eiusmodi est etiam oratio; & rursus qualis est oratio, tales mores, ut habet vetus adagiùm apud Aristidem *in 2. Rhetor. aduers. Plato. defens.* & quod S. Gregorius *12. mor. cap. 14.* ad illud, *Docuit iniquitas tua os tuum,* & concinnè Christianus Pædagogus *lib. 2. cap. 6.* admonet; obscœnitas vitæ, est obscœnitas verborum radix. Idipsum de spurca scribentibus dicamus, iuxta illud Martii in iuuenilibus;

Rarò moribus exprimit Catonem,

Quisquis versibus exprimit Catullum.

Scitè item Iulius Scaliger *lib. 5. epidorp. tit. Similes vita & libri;*

Audens in honestis meis fundere versus,

Musisque pudicis, maculas dare impudicas.

Lasciua quasi pagina, sit vita probata.

Impurus erit; quod habet vas, fundere suenit.

Excusationes ergo prædictæ vix aliæ sunt, quàm quæ à Gersone *contra Romanium à Rosa* Ioannis Meldunensis, referuntur propositæ ab iis, qui fœrentissimo illi ac spurcissimo libro, præsidium quærebant. Iuuentutem aliqui auctoris, & laxatum ea ratione animum excusabant. Erant qui libri eruditionem, & qui scriptionis nitorem allegarent. Nonnemo aiebat, Ioannem illum, non

in

in sua persona, sed in aliena dixisse, quæ improbanda in eo libro videri possent; in persona nimirum fatui amatoris, qui decenter, & congruè non poterat induci, loquens, nisi effeminate, & minùs pudicè: quod non plus illi verrendum vitio contendebant, quàm Dauidi, quod loquentem Atheum induxerit, & Salomoni, quod in persona fatui, mortale animã hominis, & Deum improvidum visus sit effutire. Aliqui mixturam bonorum, & malorum causabantur; itaque de Apostoli consilio, omnia quidem in eo libro legenda, sed sola bona probanda contendebant.

*Contra indulgentiam ex autorum iuventute, & captata
animorum laxatione.*

77. Verùm nulla excusationum, quas tunc obtendebant, hodiè que obtendunt obscenitatis patroni, idonea est. Nam iuventus quæ primo loco proferebatur, non dat facultatem, iuueniliter, id est, impurè agendi, seque & alios ad turpitudinem, & æternum exitium petrahendi. Nemini enim dedit Deus peccandi spatium, vt est apud Sapiientem. Et quo sunt iuvenes vegetioris, & inflammabilioris naturæ, eo quod in eis nondum planè restinendus sit ignis natiuus, ob quem Deus Sacramentum regenerationis nostræ, in aqua instituit, vt philosophatur Clemens Rom. eo periculosior illis est lectio, & scriptio impura. Pulcherrimè de illius ætatis flagrantia, & procliuitate ad carnis ardore, S. Hieron. *epist.* 2. S. Ambros. *lib.* 1. *de interpellatione Iob cap.* 7. S. Aug. *serm.* 246. *de temp.* Creditus Tullius in *Consolat.* Eo itaque diligentius, ac sollicitius, ab huiusmodi incentiuis scelerum abhorreere par est, qui in flagranti illa ætate plus satis se ipsis feruent. Viderint igitur qui libros impuros, iuueniles lusus interpretantur, quibus in rebus ludere auint. Et quàm indigna non Christiano tantùm, sed quocumque æquo æstimatore, sit ea excusatio, qua iuuenilis laxatio fœdissima, & cum aculeo remordentis in præsentia conscientia coniuncta, obtenditur æternorum cruciatuum immmanitati, quam impurus Scriptor emeratur.

78. Similiter aliqui specie iocis mordent; in quos Seneca *lib.* 1. *epigr. veter. Poët.* Postquam enim descripsit hominis fellitos iocos, & retulit excusationem, quod iocando facta esset confixio, subdit, eam excusationem disiciens:

Bellus homo, & validè capitalia crimina ludis,

Dè que tuis manant atra venena iocis.

Sed tu pèr que iocum dicis, vinumque; quid ad rem,

Si plorem, risus si tuus ista facit?

Quare tolle iocos. Non est iocus esse malignum.

Nunquam sunt grati, qui nocuere, sales.

Addo, non minùs concinnum, tamen recentius à Christiano Poëta S. Bahusio carmen de fœdis iocis.

Nihil nisi virgineum, lector, noua Musa propinat;

Nam Cyprij lasciuia tela cæculi,

Non hïc vlla sonant, non hïc que frenat olores.

Petis oculis ludit, aut ludit iocis.

Ludimus, ingenui verum intra claustra pudoris

Excedere hæc; non ludere est, sed ledere.

Sunt

Sunt hi ioci, & illi, de quibus agebamus, illiberales & auersandi. Quasi verò alia honestissimæ à lectione relaxationes deessent, quibus iuuentus absque Numinis iniuria & nocumento, distineri cum laude possit. Probanda sanè animorum quies atque remissio ex lectione, aliquòdque laxamentum à contentione indulgendum. Hoc quis aded ferus ac ferreus sit, vt non agnoscat? At captanda est remissio ab honesta lectione, vel sacri libri, vel profani, sed vitio vacantis, ac non lutulenti, cuiusmodi suppetunt innumeri, cum in alio genere, tum maximè inter historicos, sine labe, ac virtutis excidio oblectantes lectorem. Videnda castigatio hominis hæc laxamenta captantis, quam instituit Blesensis *epist.* 76. Egregiè quoque Boërius initio consolationis, ægritudinem animi, ac mœstitiam pectoris non depelli huiusmodi vel scriptione, vel lectione, his verbis tradit, inducens repulsas à Philosopho accedentes ad consolandum Musas Poëticas. [Quis has scenicas meretriculas ad hunc ægrum permisit accedere? Quæ dolores eius non modò nullis foverent remediis, verùm dulcibus insuper alerent venenis? Hæ sunt enim, quæ infructuosis affectuum spinis, vberem fructus rationis segetem necant, hominùmque mentes assuefaciunt morbo, non liberant. At si quem prophanum, vt vulgò solitum, nobis blanditiæ vestræ detraherent, minùs molestè ferendum putarem. Nihil quippè in eo nostræ operæ læderentur. Hunc verò Eleaticis, atque Academicis studiis attigistis innutritum. Sed abite potiùs Sirenes vsque in exitium dulces, meisque cum Musis curandum, sanandùmque relinquite.]

Non abludit ab hoc loco, quod Max. Tyrius *serm.* 7. de Mithæco condimentario narrat, quem Lacedæmonij finibus suis excluderunt, quòd voluptatem cibationis, quam illi à labore petitam vellent, Mithæcus à saporum adulteriis, (vt cum Tertulliano loquat,) inhonesto, vt æstimabant Lacones, principio, deriuaret. Æquè, ac potiore etiam iure exclusos oporteat, qui animorum pabulum quærunt, quod eos effœminet, & cum captatæ remissionis fugitiua voluptate, amaritudinem virulentam in præcordia transmittat. Hæc planè est dulcis illa, sed mortifera delinètio sensuum, per cantum Sirenarum, quæ tandem addicit confusio. Accipe id ex S. Ambrosio *lib.* 3. *de fide cap.* 1. [Hieremias de Babylone memorauit, quòd habitabunt in ea filia Sirenum; vt ostenderet, Babylonis, hoc est, secularis confusiois illecebras, vetustæ lasciuia fabulis comparandas, quæ velut scopuloso in istius vitæ littore, dulcem resonare quandam, sed mortiferam cantilenam ad capiendos animos adolescentium viderentur. Quam sapiens, etiam ab ipso Poëta Græco inducitur, quasi quibusdam prudentiæ suæ circumdatus vinculis, præterisse.] Hoc est, mel iuxta Hesychium *in cap.* 3. *Lenitic.* cuius dulcedinem Deus auersatur, & inferri altrari suo vetat. Apes quidem Poëtæ, vt latissimè prosequitur Muretus *8. var. cap.* 1. At mel illud, mel sardoum, & venenatum, cuius dulcedo planè auersanda.

Ex his, concidit, quod aliqui circa libros Poëticos obscenos excusarunt, dicentes subiectam materiam omnino ferre admisceri aliquid impurum, alioqui fore insulsam & illepidam scriptionem; & ita fecisse omnes qui ei scriptionis generi dedere operam, cæteroqui probos. [Lasciuam verborum licentiam, (ait Martialis *in epistola prefixa Epigrammatis*,) id est, Epigramma-

tum linguam, excusarem, si meum esset exemplum. Sic scripsit Catullus, sic Marcellus, sic Pædo, sic Getulicus, sic quicumque perlegitur: [Et mox,

Innocuos censura potest permittere lusus.

Lasciua est nobis pagina, vita proba est.

Nec ita multo pôst.

Lex hæc carminibus data est iocosis,

Ne possint, nisi pruriant, inuare.

Idem excusat in Apologia Apuleius, cum conscriptis obscænis carminibus argueretur. Similiter Catullus scribens ad Aureliam & Furium.

Nam castum esse decet pium Poëtam

Ipsum; versiculos nihil necesse est.

Qui tum denique habent salem ac leporem,

Si sunt molliculi & parum pudici;

Et quod pruriat, incitare possint.

Non dico pueris, sed iis pilosis

Qui duros nequeunt mouere lumbos.

Eodem tegmine suas carminis petulantias excusabat Naso 2. de Trist. dicens præter cætera.

Nec liber indicium est animi, sed honesta voluntas.

Id quod pluribus exequitur. Et addit exemplum anteriorum, refugientium insipiditatem Poëseos.

Sic sua lasciuo cantata est sæpè Catullo

Fœmina, cui falsum Lesbia nomen erat.

Nec contentus ea, multos vulganit amores,

In quibus ipse suum, fassus adulterium est.

Par fuit exigui, similisque licentia Calui:

Detexit variis qui sua facta modis.

Quid referam Ticiam, quid Memmi carmen? Apud quos

Nomen adest rebus, nominibusque pudor.

Cinna quoque his comes est, Cinnaque procacior Anser;

Et leue Cornifici, parque Catonis opus.

Et quorum libris, modò dissimulata per illos;

Nomine nunc legitur dicta Metelle tuo.

Is quoque Phasiacas Argon qui duxit in undas,

Non potuit Veneris furti tacere sua.

Nec minus Hortensi, nec sunt minus improba serui

Carmina. Quis dubitet nomina tanta sequi?

Dubitabit fanè, imò refugiet quiuis honestus & probus. Sapienter enim Valerianum monebat Eucherius in Paranesi, cum diceret. [Obscuro te, delictum alienum semper vt opprobrium respice, nunquam vt exemplum.] Opprobrium fuit tantorum, (scilicet,) nominum, quòd scriptiones suas inspidas duxerint, nisi obscænitibus pruritu cientibus respergerentur. Hoc nemo probus assumet in exemplum. Nec subiectam materiam id ferre verum est, cum abiicienda sit cœnosa quæuis materia scribendi tanquam indigna probò viro,

qui

cui magis sapiet, imò solùm sapiet, quod pudicum erit, nec illicitum ciebit prurium. Et ita statuendum esse liquet ex paulo antè disputatis. Quod autem de vita proba scribentis, licèt impudica, allegabatur, iam *suprà* euersum est.

Aduersus excusantes obscæni operis eruditionem.

Eruditio in fædo opere promercialis, (quod secundum erat impuritatibus per- fugium,) inidonea excusatio est ad illius lectionem, vel asseruationem. Quinimò indignissimum est, eruditum, velut suem, circulum aureum nari- bus præferentem, doctrinam immergere in volutabrum illud, vt optimè phi- losophatur Cassianus *coll. 14. cap. 16.* Possumusque cum eodem *ibidem*, diffiteri, aliam quàm *falsi nominis scientiam*, vt 1. *Timoth. 6.* dicitur, his immundis vasis contineri; [Nemo enim, (inquit *idem cap. 14.*) in vas fœtidum atque corrup- tum, vnguentum aliquod nobile, aut mel optimum, aut pretiosi quidquam liquoris infundit. Faciliùs enim quamuis odoratissimum myrum semel horren- dis imbuta fœtoribus testa contaminat, quàm vt aliquid ex eo suauitatis, aut gratiæ, ipsa concipiat: quia multo citiùs munda corrumpuntur, quàm corrupta mundantur.]

82.

Sit vero aliquid eruditionis in his libris. Non deerunt puri fontes, & illimes, è quibus hauriatur latex doctrinæ absque vlla cœnositate. Et vt deessent alij, (quod nunquam dabimus,) præstaret aliquid ignorare, potiùs quàm in exitium æternum ruere. Benè, homo cæteroqui sanctitatis nequa- quam exquisitæ, Laurentius Valla, laudem idcirco à *Vine lib. 3. de tradendis disciplinis*, assecutus est, quòd in verbum quoddam obscœnum cum incidisset, cuius explicatio expectanda videretur in opere Grammatico verborum explicationi addicto, dixerit tamen, ignorari malo, quàm me docente sciri. Nec minùs congruit, Christianum lectorem profiteri, ignorare se malle ali- qua, quàm discere. Et consonat illud Chrysostomi *hom. 5. de prouid.* [Melius est aliquid ignorare, quàm turpiter scire.] Poteritque is qui ita animo com- paratus erit, securus cum Iobo dicere, *Et si ignoravi, mecum erit ignorantia mea*, id est, interprete S. Gregorio *14. mor. cap. 14.* proderit mihi, quòd ali- qua ignoravi, aliis verò è contrario oberit, sciuisse, quæ ignorare præstitisset. Hoc planè verissimum agnoscitur in iis, qui turpia sciunt, vel quorum cognitio nisi adiunctis fœcibus turpitudinum exquiri non potest. [Melius est aliquid nescire securè, quàm cum periculo discere,] ait Hieron. *epist. ad Eustoch. de custod. virginit.* & agit de castitatis, ac pudicitæ periculo. Con- cinit item D. Augustinus *cap. 27. Enchir.* dicens. [Sunt quædam, quæ nescire, quàm scire, sit meliùs.]

Hæc ad eos maximè pertinent, qui vltro gemmas legunt è stercore. Quan- quam in illis quoque disciplinis, ad quarum ambitum pertinet tractatio ali- quorum obscœnitati affinium, ea parcitate captatur, vel præditur eruditio, à modestis tractatoribus, vt non necessariis omnino recisis, ea ipsa, quæ propo- nere necessitas adigit, veracundè, & adhibitis verborum circumlocutionibus expriment. Quamuis enim Tertullianus *lib. de anima cap. 29.* duri ingenij homo, negat pudere debere necessariæ interpretationis, & naturam venerandam esse

83.

G 2

dicat,

dicat, non erubescendam; ideoque plerumque licentiùs in ea describenda feratur, quæ non nisi insinuari, vel etiam premi conuenientius fuisset, id quod ab Abulensi per simplicitatem malitiæ nesciam, variis locis præstitum, obseruare sæpè memini. Tamen, in illis quoque disciplinis, quas dixi necessariò in eas fæces stylum immergere, pudicus lector Lactantij consiliu probabit, monentis *lib. de opif. Dei, cap. 13.* [vt indumento verecundiæ, quæ sunt pudenda velentur.] Scripturæ veluti verecundiam, vt cum Tertulliano loquar, *lib. de ieiunio cap. 6.* id est, in exponendis turpibus honestatem, exhibet Genebrardus in *Psal. 50. ad vers. 1.* & Pineda *cap. 31. Iobis, ad vers. 10.* Adeundus etiam Orig. *homil. 6. in Ezech.* Imò non proferri in tota Scriptura uoculam, quæ turpem quampiam, & obscænam actionem designet, asserit latè Mendoça in *cap. 1. Reg. in exposit. litera ad vers. 19. num. 6.* & linguam Hebræam idcirco dici *linguam sanctam*, quòd desint illi uoces, quibus uel fæda opera, uel membra quæ pudor celare docet, denominentur, notauit Rabanus *lib. 14. etymolog.* adductus à S. Bonau. *lib. cui titulus, Principium sacra Scriptura*, ubi de munditia Scripturæ in turpibus exponendis, pluscula. Pudentiores Ethnicos, idipsum seruasse, monstraui *lib. 6. de uirg.* num. 154.

84.

Nunc illud vnum ex D. Augustino addam, 14. *Ciuit. cap. 23.* ubi cum adigeretur exponere, unde sit impotentia mentis, ac œstrum, quo agitantur qui dant liberis operam; dixissetque, in Paradiso, nisi Adami culpa beatum illum statum temerasset, nihil inhonestatis, aut inuerecundiæ in eo opere eiusque idiunctis omnibus, fuisse cernendum; exhibens planè luculentum paradigma modi quò sunt hæc argumenta tractanda, cum tractanda sunt, eoque adigit iusta necessitas, uel non dimittenda utilitas, subdit. [Quòd modò de hac re nobis uolentibus diligentius disputare, uerecundia resistit, & compellit ueniam honore præfato à pudicis auribus poscere, cur id fieret nulla causa esset; sed in omnia, quæ de huiusmodi membris sensum cogitantis attingerent, sine vllò timore obscænitatis, liber sermo ferretur; nec ipsa uerba essent, quæ uocarentur *obscæna*; sed quidquid inde diceretur, tam honestum esset, quàm de aliis, cum loquimur, corporis partibus. Quisquis ad has literas impudicus accedit, culpam refugiat, non naturam: facta denotet suæ turpitudinis, non uerba nostræ necessitatis, in quibus mihi facillimè pudicus, & religiosus lector, uel auditor ignoscet, donec infidelitatem refellam, non de fide rerum inexpertarum, sed de sensu expertarum argumentantem; leget enim hoc sine offensione, qui non exhorret Apostolam horrenda scæminatum flagitia reprehendentem, quæ immutauerunt naturalem usum, in eum usum, qui est contra naturam: præcipuè, quia non damnabilem obscænitatem nunc, sicut ille, commemoramus, atque comprehendimus, sed in explicandis quantum possumus humanæ generationis affectibus, uerba tamen, sicut ille obscæna deuitemus.]

Excursio

*Excursio opportuna in quosdam fori rabulas, operis Thomæ Sancij
de Matrimonio, allatratores?*

Volo per hanc occasionem non silere, quàm iniquè ac malignè, grauissimus scriptor, & in morali Theologia æuo suo facilè Princeps, Thomas Sanches, laceratus sit à quibusdam fori rabulis, quorum vitæ spurcitas, & fidem heteroclitam, alij iam pridem prodiderunt. Sed & hæretici, de quorum impudicitia & spurcitiis alibi plenè, nec parè Iosephus Stephanus *lib. de vnica Religione cap. 11.* & Gretserus *lib. 3. aduers. cap. 7.* magno hinc zelo concitantur, quod recens admodum petulanter fecit Ludimagister Bernensis Christophorus Luthardus, ad parallelum Caluini cum prisca hæreticis Simonianis: sputiloquia sua in Sanchem, mendaciter affingens Academiæ Parisiensi. Scripsit ergo Thomas Sanches de Sacramento Matrimonij insigne volumen, Clementi VIII. Pontifici Iurisconsultissimo, sub cuius Pontificatu est editum, summè probatum, còque exornatum elogio, quod ab oculo non liuente, & iudicio non anteoccupato, confertissima eruditio, tractandi methodus accurata, perspicuitas insignis, & planè singularis diligentia, decora denique omnia eximij scriptoris, extors'erant. Eius operis libro vno, quo de coniugali debito agitur, nonnulla proponuntur, & enodantur dubia de fœdis actibus, qualia passim apud Summistas, & alios matrimonij tractatores, leguntur impunè. Hinc molliculi quidam, Curios simulantes, & Bacchanalia viuentes, in Thomam Sanchem concitantur: fueruntque qui de illo talia chartis illinerent, quæ referre vetat pudor.

85.

Sed Sanchem, hominem sanctissimæ vitæ, & perpetuo virginitatis candore nitentem, vt graues scriptores prodiderunt, (pangunt ei luculentum elogium Ioannes Bourghesius libro cui titulus est, *Societas Iesu, Deipara Sacra cap. 20.* & Crombetius *lib. 2. de studio perfect. cap. 12.*) Sanchem, inquam, possumus isdem verbis se purgantem inducere, quibus in sua causa vsus est Petrus Blesensis *tract. de confess. Sacram. sub medium*, cum huiusmodi cloacinam aliquandiu versasset, vt eam expurgaret. [Turpe, (ait,) reputas, de tam turpi materia loqui; sed turpior est Infernus. Si fœdus est sermo, fœdius est putrescere in peccato. Num quid audebis facere, & ego illud dicere non audebo? Testis in cœlis Deus, etiam conscius in excelsis, quod zelo, & sitio salutem animæ tuæ, & tota hæc exhortatio mea procedit ex medullis animæ, & adipe charitatis.] Pro *exhortatione*, substituo *disputationem*, quæ ex eo sine edita, non potest videri probrosa autori, nisi si est Medico indecorum, vel probrosam, quod ad ægri curacionem, spurcitas fœtentissimas, & olidissima eiectiona emoueat.

*Qui Patres spurca parè, & prudenter, vt Sanches,
attigerint.*

Ratiocinatio est S. Chrysostomi *hom. 37. in 1. ad Cor. in fine*, cum spurcitiis libidinantium refellendis institisset, eosque vt reprehenderet, descripsisset. [Hæc, (inquit,) si dicta sunt apertius, quàm par sit, nemo me reprehendat; nolo enim dicendi grauitate ornare orationem, sed graues, & honestos facere auditores.

86.

G 3

Propterea

Propterea Prophetæ quoque, nulli huiusmodi verbo pariunt, volentes Iudæorum excindere libidinem, & intemperantiã: sed eos quoque tangunt aperitiùs, quàm nos nunc, propter ea quæ diximus. Medicus enim volens excindere putredinem, non eò spectat, vt mandas conferuet manus, sed vt illum liberet à putredine: & is, qui humilem vult excelsum reddere, ipse priùs fit humilis, & qui studium ponit, vt occidat insidiatorem, se quoque cum illo cruentat, & hoc eum facit clariorem.] Hæc & alia ex eodem Sancto Doctore signare in hanc rem memini in opere *de calumnia sect. 2. serie 3. cap. 10. ex homil. 5. in 1. ad Thessalon. & ex lib. 3. aduers. Vituper. vita monast.* Nec aliter alij Patres.

87. S. Epiphanius *her. 26.* Spurcitas Gnosticorum exorsus eloqui, primùm abruptit cœptum sermonem, [vt ne audeam quidem, (inquit,) totum eloqui, nisi sanè cogerer propter excellentem animi mei dolorem per ea, quæ vanè ab ipsis fiunt, stupore percussus. Ad qualem magnitudinem, ac profunditatem malorum hostis hominum Diabolus, ducit ipsi credentes, vt polluant & mentem, & cor, & manus, & ora, & corpora, & animas eorum, qui ab ipso in tanta cœcitate eruditi sunt? Timeo autem ne fortè magnum hoc venenum, totum reuelem, velut cuiusdam Basilisci serpentis faciem ad perniciem magis legentium, quàm ad correctionem: polluit enim reuera aures magnæ huius audaciæ blasphema collectio, & hæc turpitudinis coaceruatio, & enarratio, ac fraudulentæ huius turpis operationis cœnosa maleuolentia, &c. Attamen, quia neque præterire possum in totum, cogor omnino effari. Nam & S. Moses Spiritu sancto plenus scribit; *si quis viderit eadem, & non manifestauerit, maledictus fuerit talis.* Quapropter non possum magnam hanc cædem, & magnam istam lethalem operationem, silentio præterire, & non declarare: fortassis enim vbi declarauero prudentibus hunc lapsum, velut puteum interitus, timorem ac horrorem inducam, ad hoc vt non solum vitent, sed etiam lapidibus impetant obliquum illum serpentem, ac Basiliscum in profundo barathro latitantem, vt ne appropinquare quidem alicui audeat.] Et mox, enarratis ex parte Gnosticorum turpitudinibus. [Reuera, (inquit,) erubescio dicere turpia, quæ apud ipsos fiunt, iuxta Apostoli illius sancti dictum, nempe; *quæ apud ipsos fiunt, turpe est etiam dicere.* Attamen non erubescam dicere, quæ ipsi facere non erubescunt, vt omnibus modis horrorem incutiam audientibus turpia quæ ab ipsis perpetrantur facinora.] Rursus *infra.* [Et oportebat quidem hæc neque dicere, neque digna putare, quæ in literas referantur: verum sepeliri velut mortuum quendam fœtidum, & pestilentem graueolentiam exhalantem, vt ne etiam per aures læderet hominem. Et si quidem præterisset talis hæresis, & non esset ampliùs in mundo, bonum esset hanc sepelire, & neque omninò de ipsa dicere. Quandoquidem verò, & peragitur, & vos hortati estis nos, vt de omnibus dicamus, partes ipsius coactus recensui, vt veritatem non silentio præteream, sed exponam ad auertendos quidem auditores, ad confusionem verò eorum qui faciunt.] Tandem *sub finem* post longam huiusmodi obscœnitatum congeriem. [Quid verò aliud dixerim, aut quomodo excussero lutosum hunc laborem? Cum velim quidem dicere, & non velim; sed cogar, vt ne videar quid de rebus his occultare, & timeam ne horrenda ipsorum delicta reuelando, aut polluam, aut offendam, aut eos, qui voluptatibus, aut cupiditatibus ducuntur, ad curiosius de hoc inuestigandum impel-
- lam.

iam, Attamen ego quidem innocens fuerim, & vniuersa S. Ecclesiæ soboles, & omnes qui hunc librum legerint, & hac subseminatione, & maligna Diaboli improbitate.] Breuius idipsum, in rebus gestis S. Gregorij Nazianzeni, dixit Gregorius Presbyter allegato Ethnico quodam, qui etiam fœda, vtiliter interdum scribi, ac legi dixit.

Retulerat coram omni plebe Christiana, Cyrillus Hierosol. *catech. 6. sub finem*, Manichæorum fœditates, longè horribiliores, quàm quales Thomas Sanches operi solis eruditus seruituro, commiserat; nec crimini sibi vertendam censuit S. Cyrillus, eam alienorum probrorum commemorationem, illa duntaxat excusatione vtens. [Annunciat hæc Ecclesiæ, & docet, attingitque sordes illas, vt tu non polluaris: dicit vulnera, vt tu non vulnereris.] Et paulo post. [Propter vestram securitatem, etiam perditionem curiosè scrutabamur; sed Dominus liberabit nos ab huiusmodi errore.]

Hincmarus Remensis, Antistes magni suo æuo nominis, *opusc. de diuortio Lotbarij, & Teberge*, coactus est stylum demittere in spurcitas longè fœtidiores, quàm vsquam apud Sanchem legantur, hæc præfatus, quæ Sanches suis allatratoribus iure possit reponere. [Nemo nos excret impudicos, de huiusmodi impudicitis, quas verecundæ aures erubescendo refugiunt, sermocinantes; quia timore Christi, quem in se locutum fuisse, veraciter dixit Paulus, inter alia de talibus disputauit. Illa quæ ex interrogatis sentire poterimus, nequaquam tacere audebimus, tenente nos eo, atque dicente, *Qui me erubuerit, & meos sermones, hunc Filius hominis erubescet, cum veneris in maiestate sua, & Patris, & sanctorum Angelorum.* Nemo etiam debet exacerbari, audiens turpitudines infirmitatum, quas venenata Diabolicæ malignitatis calliditas, humanæ infligit fragilitati, sciens se secundum Apostolum, circumdatum esse infirmitate, & considerans seipsum, ne fortè & ipse tentetur. Neque debet metuerè, (Beato dicente Gregorio, *in regula pastorali*,) vt dum aliena tentamenta condescendendo cognoscit, eisdem tentationibus, etiam ipse pulsetur, quia & hæc eadem, per quam populi multitudo in lutere, iabente Domino per Moysen facta, diluitur, aqua proculdubio inquinatur. Nam dum sordes diluentium suscipit, quasi suæ munditiæ serenitatem perdit. Sed hæc nequaquam Pastori timenda sunt, quia Deo subtiliter cuncta pensante, tanto facilius à sua eripitur, quanto misericordiùs ex aliena tentatione fatigatur. Et tanto alienarum infirmitatum impuritates, & patienter audire, & infirmis medicinali consilio, prout cuique expedire viderit, debet modis omnibus subuenire, quanto Deum, (vt ipse per Prophetam dicit,) sustinendo laborare in nostris iniquitatibus, & occulta dedecora nostra, & ipsarum etiam cogitationum immunditias conspicerè, & misericorditer portare diuina expectatione, ignorare non potest.] Ioannes Saresberiensis *epist. 291.* haud dissimiliter.

Hæc pro se Sanches, ad illos quos dixi spurcos, zelum castitatis, & sanctimonix ementientes, iure reponat. Apud prudentes autem, & conscios temperationis qua Sanches in eo argumento est vsus, purgationem nullam desiderat, præsertim si liuor oculos non fascinet. Vnius & grauissimi & doctissimi è recentioribus testimonium ex eius *disput. 43. selecta de Sacram. num. 16.* dignum videtur quòd hinc non prætereatur. [Thomæ Sancio, (inquit,) cedant omnes

88.

89.

omnes scriptores rerum moralium. Semper namque quoties huius tanti Doctoris curam in perquirendis autoribus tam Theologis, quàm Iurisperitis intueor, & rerum examinarum copiam, in admirationem raptor, & contineri non possum quin cupiam omnia ossa mea in linguas verti peritas, quibus exactè, (si possem,) laudes dignas tanto viro, manifestas vniuerso Orbi traderem. Mirabilem Deum esse in sanctis suis regius Propheta Psal. 67. est testatus. Mirabilem quoque fieri in doctis suis, nullus dubitauit. Mira ergo Dei largitas, lucem & sapientiam communicantis huic Doctori, ostenditur; modò dilectio excedens erga sacratam Societatis IESV Religionem elucet, cùm tot tantòsque filios sapientia & literis præditos, ei præstitit, & inter illos hunc Thomam Sanches gigantem exhibere fuerit dignatus. Maximè dilecta Deo Religio, intende prosperè, procede, & regna,] Audiatur blatero Sancij dehonestator, & quidem non Religiosum, vel Monachum, qui notari possit adulationis; sed secularem Theologum, eruditioni, accurationi, circumspeditioni Sancij, in versandis fœdis cæteroque materiis, testimonium perhibentem.

Quid verò per Thoma Sanche in hac parte purgando laboramus, cùm eidem criminationi, diuina Scriptura, cuiusque siue Autor Spiritus sanctus, siue Amanuenses Canonici scriptores, patere possint? Notauit hoc Radulphus Flauiacensis agens de plerisque spurcitiis in Leuitico expressis. [Multi, (inquit,) cùm in scripturis talia reperiunt, abominantur, auertunt auditam, & penè si auderent, legem diuinam, quod in ea talia scripta sint, reprehendere niterentur. Sed meminisse debemus, quia aliud est de vitiis cogitare, aut loqui sub ratione peccandi, aliud ea intentione discutere, vt subtiliùs agnita, faciliùs euitentur. Nobis potiùs imputari deberet, qui audire talia digni sumus, quàm legem diuinam in aliquo reprehendere præsumere.] Addit quod in hanc rem attentissimè expensum velim. [Nos temeraria præsumptione arguimus lumen, quod nos ipsos nobis ostendit; arguimus verbum Dei, quod sine suo vitio, nostra vitia reprehendit. Quid agis humana superbia? Tantæ sunt sordes tuæ: in has fæces deuoluta es; & sermo Dei qui curam tui suscepit, non aliter subuenire tibi posset, nisi in stercora tua quodammodo manus mitteret; & vt tibi sordes detrahat, (si dici fas est,) ipse contraheret. Sicut tamen radius Solis incontaminatus cloacas penetrat, sic stylus Spiritus sancti, propter suam munditiam vbique attingit, & nihil inquinatum in illum incurrit. Quòd autem sordescere visus est, tibi adscribe; tui enim causa factum est.] Hæc pro Canonico scriptore, ipsòque Spiritu sancto à Radulpho disputata, æquè pro Thoma Sanche faciunt, & pro quocunque sobrio Scriptore, quem proximi iuuandi necessitas stylum in fæces scelerum demittere adegerit, cum ea temperatione ad metrum necessitatis admensa, quæ tales limites non transgrediatur.

Hæc modestia, & parcitas, ac circumspectio scriptionis, meritò exigitur à captantibus necessariam eruditionem, siue Medicis, siue Theologis; & à prudentibus ac pudentibus Doctoribus cùm in eam necessitatem adducuntur, omni studio retinetur. Qua in parte imitantur scripturam, quæ adacta res per se turpes memorare, obducit eas nitentibus vocibus, potiùsque adhibet Antiphrases. Audi Chrylostomum hom. 4. de patientia Iob, ad illud, si non in faciem benedixerit

benedixerit tibi. [id est, (inquit,) *maledixerit* ; nam Scriptura benedictis maledicta velauit. Et quare hæc scripta sunt ? Vt tu fidelis discas, cum alieni mali turpia narraueris, eadem verborum honestate velare : neque honestis turpibus operam præbens, sed turpium locutionem fugiens. Propterea, (inquit Apostolus,) *omne verbum turpe non exeat de ore vestro.*]

Contra excusantes nitorem sermonis in libro obsceno.

Æquè reprehensionem patet obtrunculum tertium impuritatis, nempe cupiditas combibendæ elegantia. hæc quanta sit deceptio, doceo verbis S. Augustini 1. *confess. cap. 16.* [O flumen Tartareum ! iactantur in te filij hominum, cum mercedibus, vt discant, & magna res agitur, cum agitur hoc publicè in foro, in conspectu legum, super mercedem salaria decernentium, & saxa tua percussis, & sonas, dicens, hinc verba discuntur, hinc acquiritur eloquentia rebus persuadendis, sententiisque explicandis maximè necessaria ; ita verò non cognosceremus verba hæc, imbrem aureum, & gremium, & fucum ad templa cæli, & alia verba, quæ in eo loco scripta sunt, nisi Terentius induceret nequam adolescentem, proponentem sibi Iouem ad exemplum stupri, dum spectat tabulam quandam pictam in pariete, vbi inerat pictura hæc ; Iouem quo pacto Danae misisse aiunt in gremium quondam imbrem aureum, fucum factum mulieri. Et vide quemadmodum se concitat ad libidinem, quasi cælesti magisterio. At quem Deum, (inquit ?) qui templa cæli summo tonitru concutit. Ego homuncio id non facerem ? Ego verò illud sponte feci, ac libens. Non omnino per hanc turpitudinem verba ista commodius discuntur, sed per hæc turpitudine ista confidentius perpetratur. Non accuso verba quasi vasa electa atque pretiosa, sed vinum erroris quod in eis nobis propinabatur ab ebriis Doctoribus ; & nisi biberemus, cædebamur, nec appellare ad aliquem iudicem sobrium, licebat.]

Nolo inficias ire, quod de pulchris turpiter loquentibus dixit Laërtius *lib. 6.* eos ex eburnea vagina plumbeum gladium educere, aliis quoque conuenire ; & scriptoribus præsertim, eloquentia qua pollent ; & elegantia abutentibus ad escam foedæ voluptatis. Fateor, inquam, scriptores nonnullos per insignem ingratitude in Numen, beneficiis eius splendidissimis, eloquentia, & sermonis venustate, atque concinnitate inuentorum, abuti in Dei ipsius inhonorationem ; postquam de hac indignissima per eos rei tam pretiosæ inquinacione, dici quod de Symmacho eloquentiâ ad impietatem abutente, scriptum est à Prudentio in ipsa propè meta prioris libri aduersus eum.

*O linguam miro verborum fonte fluentem,
Romani decus eloquij, cui cedat & ipse
Tullius, has fudit diues facundia gemmas.
Os dignum aeterno tinctum quod fulgeat auro,
Si mallet laudare Deum, cui sordida monstra
Prætulit, & liquidam temeravit crimine vocem.
Haud aliter, quam si rastris quis tentet eburnis ;
Cænosum versare solum, limoque madentes
Excolere aureolis si fortè ligonibus vluas.*

H

Splendorem

*Splendorem dentis nitidi, scrobs inquinat atra,
Et pretiosa acies, squalenti sordet in hara.*

Hoc in plerosque obscænos scriptores æquè cadere, eorúmque pretiosam aciem squalenti in hara sordere, Catullus, Martialis, Petronius, aliique perspicuè comprobant.

91.

Sicut tamen non sapiat, qui vultus nitorem eo pharmaco aut malagmate capet, à quo vitæ impendat certum exitium; ita nemo sapiens vnquam deliget inquinari sordibus longè teterrimis, vt nescio quam venustatem nullius pretij, tanto cum damno assequatur: satiúsque fuerit, librum simpliciter ac ingenuè conscriptum, sed solidum ac pium terere, quàm impurum verbis nitentissimis splendentem. Perbellè S. Cyrillus *lib. 7. in Iulianum*. [Numquid si quis aureo cochleari helleborum infundat, & alteri non aureo, sed ex vilissima materia, apum laborem, hoc est, mel imponat, & sorbere inbeat quod placuerit, nunquid materias inspiciens, palmam dabit deterioribus; vel rectè iudicans vile nociuo præferat, etiamsi in vilissimo proponatur vasculo?] Rectè item de se Blesensis. [Secularis lex, gloriosa supellectili verborum, lepidaque orationis vrbantate lasciuens, inebriauerat mentem meam. Sed abhorret Propheta aureum calicem Babylonis, vbi designatus est lepor eloquentiæ, ædificans ad gehennam.] Ita ille *epist. 26*. Prouidendum itaque cuique, ex S. Gregorij *27. mor. cap. 1.* præclaro monito, [ne cum virtutum flore, morum vitia colligat, & in eo quod loquendi notitiam assequitur, viuendi se imperitia transfigat, &c. nedum improvidè dictorum flos legitur incautè legentis manus, morum spina laceretur.] Idem egregiè admonet S. Basil. *orat. de leg. lib. Gentil.* omnem hęc animi eustodiam deposcens.

Quin etiam ægrè adducetur pectus verè Christianum, vt nitorem, aut concinnitatem dictionis arbitretur, quæ cum tali, rei subiectæ fœditate, coniuncta est. Nam dictio nihil esse videtur, præter thecam, aut vaginam sensorum intus abditorum. Spurcitiem porrò sordium intra thecam, aut vaginam conditarum, refundi in hæc inuolucra & tegmina, nemo non videt. Hoc spectarunt, qui solœcismum in Christiano esse dixerunt, peccatum quodcumque, etiamsi nitentibus ac luculentis verbis expressum. [Apud Christianos, (ait S. Hieronymus *lib. 1. contra Heluidium*) solœcismus est magnus, turpe quid vel narrare, vel facere.] Nec dissimiliter loquitur Petrus Damiani *sermone de S. Anthimo, in fine*. Quod si, iuxta Sidonium, quidam barbarismus est mœrum, sermo iucundus, & animus afflictus, (planè accommodatè; nam iuxta Flauium Caprum, Priscum Grammaticum de Ortographia, *Barbarus* idem est quod *vitiosus*; & *barbarismus* idem quod *vitium*;) multo sine dubio incongruentior & fœdior est barbarismus, sermo iucundus ob elegantiam, aut sales, & animus eo sermone afflictus, imò confossus, imò vita gratiæ & sanctitatis priuatus. Scortum denique, nemo probus adducatur, vt amari abs se velit, tamen si mundo immundo, supra honestam matronam niteat; hoc ipsum est in libro obscæno, dictionis elegantia, quod in scorto venustas, & externus ad prolectandos improvidos apparatus.

92.

Melli venenum tegenti, eloquentiam elegantiamque sermonis fœda conuenientem, componit Lactantius *lib. 5. cap. 1.* Sed planè egregiè S. Basilus *orat. de legendis Christiano Gentilium libris*. Optimè item Orig. *homil. 2. in Ierem. exponens*

dens illud ex cap. 5. Hierom. Calix aureus Babylon; exponit eum calicem aureum, nitorem sermonis, quo obscœna & nefaria, obiecta propinantur. Sic verò scribit præter cœtera. [Nabuchodonosor volens decipere homines per calicem Babylonis dolosum, non miscuit in vase fictili, quod parabat potati; sed neque in paulo meliore, & æreo vase, vel stanneo, & quod ista præcellit, argenteo: verùm eligens vas aureum, in eo poculum temperavit, vt qui viderit decorem auri, dum radiantis metalli pulchritudine delectatur, & totus oculis hæret in specie, non consideret quid intrinsecus latitet, & accipiens calicem bibat, nesciens calicem Nabuchodonosor. Intelligens autem calicem aureum in præsentem nominatum: sed animaduertas pessimorum dogmatum verba mortifera qualem habeant compositionem, qualem decorem eloquentiæ, qualem rerum diuisionem; cognosces quomodo vnusquisque Poëtarum, qui putantur apud vos disertissimi, calicem aureum temperavit, & in calicem aureum venenum iniecerit idololatriæ, venenum turpiloquij, venenum eorum, quæ animam hominis interimunt dogmatum, venenum falsi nominis scientiæ: sed meus Iesus contrà fecit, sciens aureum calicem zabuli, & præcauens ne aliquis ad fidem suam veniens, suspicaretur etiam Christi talem esse calicem, qualem esse requirat, & per similitudinem materiæ, formidaret errorem: ideò curauit, vt haberemus thesaurum istum in vasis fictilibus. Sæpè vidi aureum calicem in pulchro sermonis ornatu; & dogmatum venena considerans, deprehendi calicem Babylonis.]

Non dissimiliter S. Hieroym. in cap. 3. Iona, circa illud, *peruenit verbum ad Regem Ninive*, multa prolocutus de iis, qui inter homines habentur *Reges*, hoc est, de exultis doctrinâ viris, qui nouissimi audiunt verbum, & deposito fulgore eloquentiæ, serò se simplicitati, ac rusticitati tradunt; calicem aureum Babylonis, ex quo inebriatur omnis terra, interpretatur eloquentiam secularem, quæ ita verborum nitorem quærit, vt sordes sensuum negligat. Id quod maximè de obscœnis scriptoribus, cum nitidè & disertè scribunt, vsurpatur. Cauendum igitur est, ne ex illo aureo poculo hauciat venenum exitiale bibenti.

Non est proinde ferenda petulcitas Angeli Politiani, qui Prologum in Plauti Menæchmos, in gratiam cuiusdam Pauli Comparini conscriptum, his dehonestauit versibus, aduersus Prædicatores obstrepentes, contendens ob summum in Plauto nitorem dictionis, & elegantiam, ob quam iam olim dictum est, Latinè vellent etiam si Musæ loqui, nullis vsuras, nisi Plautinis vocibus, probandum maximè esse Plauti vsum adolescentibus; tamen & rebus, & personis spurci Comici. Sic igitur ille lib. epist. 7.

*Sed qui nos damnant, histriones sunt maximi,
Nam Curios simulant, viuunt Bacchanalia.
Hi sunt præcipuè quidam clamosi, leues;
Cucullati, lignipedes cincti fimbriis,
Superciliosum, incuruicervicum pecus.
Qui quòd ab aliis & habitu, & cultu dissentiunt,
Tristesque vultu vendunt sanctimonias,
Censuram sibi quandam & tyrannidem occupant,
Pavidamque plebem territant minaciis.*

H E

Insipienter

93.

Inspicenter omninò, ac indignè Sacerdote, & Canonico; quam personam malus iste Angelus sustinebat.

24. Flagellare iuvat huius è sacro Ordine hominis, inuerecundiam, adscripto iudicio Camerarij in Præfatione Plautina. Tametsi enim à Religione Catholica extorris fuit, tamen quantoperè alienus fuerit à sensu eorum, qui illicem ad obscenas scriptiones habent elegantiam sermonis, his verbis aperuit. [Puerili ætati in primis hoc impendet periculum, morum sanctitatis, & innocentia atque pudoris. Quem si simpliciter, & quasi ex professo, lædunt poemata, multo erit fatius, penitus illa aboleri, & ut *περίεργα βιβλία* concremari, quàm omninò inspicere, nedum proponi studiis puerilibus. Atque fuerunt quædam semper, & nunc sunt talia, quæ exterminanda de scholis existimamus. Nam quod ille ait defendens lasciuiam carminum suorum,

Vita verecunda est, Musa iocosa mea.

Et alter pronunciare audeat, tum deum salem & leporem habere versus.

Si sint molliculi, & parum pudici.

Horum uterque planè desipit, neque assensionem inuenire à nobis debet. His igitur nequaquam assentiemur commendatoribus obscenitatis: multo autem minùs illi scurræ, qui obscenè loquentes, ait, Romana simplicitate loquitur, & talia scripta prorsus excludemus è scholis puerilibus, & ab illis tanquam à peste bonæ mentis, abducemus oculos, aures, animos teneros. Atque si qua scripta tota sunt huiusmodi, tota exigantur, & reiciantur: sin minùs, & in illis est alicubi aliquid quasi purulentum, & *γαστραπόδες*, illud recidatur ut reliqua, depulso veneno tunc attingi possint. Præstaret enim, vel ineruditissimum esse aliquem, quàm per eruditionem imbui spurcitiis, & impuritate; vel etiam impietate, scelere, furore.] Confer hoc iudicium hominis laici, & Lutherani, cum sensu Politiani Sacerdotis; nec dubitabis uter in tam diuerso statu, sanctius, iustius, purius pronunciauerit.

Aduersus hoc tertium impuritatis obtendiculum, multa peti possunt ex S. Isidoro *lib. 3. de summo bono cap. 13.* Ego adscripto Epicteto ex Arriani *lib. 4. cap. 11.* ab eo. [In cœno, & sordibus, pulchritudo non inest; nec in cœno se equus volutat, aut generosus canis, sed sus tantum, & putidi anseres, vermiculi item, & araneæ.]

Dissecta excusatio, quòd obscenus scriptor loquatur in aliena persona.

95. Obtendiculum quartum impuritatis proferebatur, quòd pleraque in turpibus libris impura atque obscena, ab autore libri dicantur, non ex persona sua, sed ex persona eorum, qui referuntur loquentes; Scorti, v. g. aut lenonis, quos cum decoro & congruè induci scæda loquentes, necesse sit, cum grauias, & castas non deceant eas personas. Hæc excusatio apud Photium *cod. 106. imbecillum patrociniū* dicitur. [Nam, ut maximè, (inquit,) in disputatione hoc pacto rectam sententiam declinare, ab eaque recedere non omninò absurdum, aut reprehensione dignum videatur; (nam ibi, pleraque ex eius qui contrà disputat, sententia, & opinione, ac quasi vi sunt,) in scripta

scripta tamen oratione, quæ legis instar omnibus in communi proponenda sit, si quis hanc, sui purgandi causa, blasphemix conscriptæ defensionem afferat, is sanè ad imbecillum confugiet patrocinium.] Sic ille, (iure an iniuria, in presentia non refert,) Theognosti libris insperforum errorum excusationem vanam, quòd ex aliena persona propositi essent, iure repellens. Theognostum quidem S. Athanasius scribens in illud Evangelij, *quicumque dixerit verbum contra filium hominis*, appellat priscum, admirandum, & perquam studiosum, vt propterea haud inanis sit suspicio, Photium in aliquem Theognosti adulteratum codicem incidisse. Quod tamen errorum eius libris insperforum, (vndeunque irreperint,) ea proferretur defensio, meritissimè improbat Photius. Reuera enim hæc ieiunissima planè excusatio est, & nullius iudicij hominem redolet. Sic enim Lucianum, & alios plerosque Atheos purgaremus, quòd horrenda, quæ in Numen euomunt, adhibita persona scurræ cuiuspiam, quem ea infamia onerant, in vulgus efferant. Nec iuxta hanc rubricam, liceret Platonis mentem è libris quos conscripsit expiscari; quod obuium semper foret, causari, non Platonis, sed personarum quas congruè decori seruiens inducit, fuisse sententiam, quæ apud Platonem legitur. Abbatem Chæremonem Cassianus *collat. 13.* multa disputantem inducit, pro errore tribuente quandoque homini suæ salutis initium. Et fuerunt qui Cassianum, ratione planè gemina ei, quam nunc agimus, excusatum ab errore vellent, quod alienam mentem expressisset. Sed explosi sunt; quia, vt probè vidit S. Prosper *initio libri contra Collator.* qui alienam mentem adedò studiosè & accuratè proposuit, [ostendit manifestè, eius se quam inducit per omnia probasse, ac suscepisse sententiam.] An verò qui infamiam alteri impingit sub alieno nomine, non est innoxius, & habebitur nitens, scelerisque purus, qui virtutem, qua nihil est speciosius, spurco opere in aliena persona contaminari? Quis item Christianum ferat, pro Turcismo libros edentem, sufficienterque se purgari consentem, si Sarraceni, vel Apellæ recutiti nomine, hæc à se prolata excuset? Iulianus Apostata, teste Nazianzeno *orat. 3.* cum adhuc ementiretur Christianum, propugnabat Ethnicismum, & impugnabat Christianismum, quasi exercitationis gratia differens, & sub aliena persona. Quis hoc non est detestatus? Homo excucullatus, (proh scelus!) hac ipsa tetra vafritie, paderastiam scelerata scriptione, quasi ex aliena persona celebravit. Iudex qui miserum tandem à Deo in peccatis suis deprehensum capite minuit, vt eam propudiosam scriptionem percurrerem, & suæ innocentix aduersus murmurantes attestarer, adegit.

Tentasse quendam aliquando Parisiis, hac arte impugnare Christiana dogmata, & Iudaismum instaurare, scribit Gerfo *lib. contra Romanium à Rosa.* Addit autem, eum à Cancellario Parisiensis Academiæ, coram Episcopo, & frequenti cœtu, adactum esse ad palinodiam. Eo porro excusante, locutum se esse vt Iudæum; subintulit Cancellarius: *Locutus es vt Iudæus, renouabis vt Christianus.* Ridendum se propinavit in colloquio Poissiaci Theodorus Beza, referente, qui aderat, Francisco Balduino, cum pressus loco potentissimo D. Augustini, quo dixit, Evangelio non crederem, nisi me Ecclesiæ

Catholicæ autoritas commoueret; respondit, quod ipse à Caluino, Caluinus à Musculo, qui ei pro cortyna erat, didicerat; respondit inquam, Augustinum eo loco fuisse lecutum, vt Manichæum: quam caluam facultatem cum audiret Petrus Martyr, qui Beza in eo conuentu assidebat, nasum corrugauit, vt erat emunctioris naris, tamen non melioris mentis, quam Beza. Ita refert Balduinus in responsione ad Bezam pag. 140. Præiuerat Beza, & huiusmodi Bambalionibus, Pelagius, quem S. Augustinus lib. 2. *Retractat. c. 33.* refert, aliquando hæresim suam, cum nondum adoleuisset eius malitia, subdole in scriptis suis tradidisse non ex persona sua, sed tanquam ex mente aliorum. Et S. Hieronymus *sub finem epistola ad Cresiphontem*, contra Pelagium, & Pelagianos, ait, illius sectæ magistros curasse spargi errores suos per discipulos, vt tanquam non ex magistrorum nomine, ac persona locuti viderentur, si contingeret eos conuinci. Itaque huius excusationis munimentum vndecumque rimas agit.

97. Vt verò missas faciam alias materias, in quibus aliquando attentis circumstantiis, nequitiae expressio, alienæ personæ nequam, & impiæ committi potest; (quo pacto Dauid, & Salomon, absque culpa, negationem Numinis, & immortalitatis animæ, personis Atheorum crediderunt, non absque adiunctis quæ dictorum malignitatem probo cuius abominandam proderent;) tamen in præsentis negotio, perinde planè est, siue ex aliena, siue ex tua persona, pudorem extermines. Vtroque enim modo, idem planè sequitur peruersus effectus; concitatio nimirum libidinis, & impurotorum ignium inflammatio, quæ ex tali lectione proficiscitur, quicumque tandem sint, qui loquentes referantur; quia æquè excitantur cogitationes, quibus fomes intrinsecus, luxuriæ flammam concipiat. Imò turpitudine personæ cui committuntur hæ obscœnitates, non parum promouet nequitiae negotium, augètque impudiciæ illecebram.

Contra excusationem ex admistis spurciloquio, plerisque bonis.

98. Postremum impuritatis munimentum, quo Robertus Titius *prælect. 2. in Catullum*, omnibus illius, ac similibus obscœnorum scriptorum spurciloquiis, patrocinium quæsiuit, ex eo petitur, quod pleraque bona, nec raro etiam pia, contineantur libris obscœnis. Sed hoc dissectum est *suprà*, in simili pro libris hæreticis excusatione; & rectè in illud intorqueas, quod à S. Gregorio scriptum est *lib. 1. Moral. cap. 2.* [quia nonnulli sic bona quædam faciunt, vt tamen à quibusdam malis minimè suspendantur; benè postquam timens Deum dicitur, recedens quoque à malo perhibetur. Scriptum quippè est, *Declina à malo, & fac bonum.* Neque enim bona accepta sunt, quæ ante eius oculos malorum admixtione maculantur. Hinc namque per Salomonem dicitur: *Qui in vno offenderit, multa bona perdet.* Hinc Iacobus obtestatur, dicens, *quicumque totam legem seruauerit, offendat autem in vno, factus est omnium reus.* Hinc Paulus ait, *modicum fermentum totam massam corrumpit.* Valer hinc quoque illud Augustini in *Psal. 63.* ad illud, *scrutantes scrutinio.* [simulata æquitas, duplex iniquitas;] verè enim pietas & bonitas hæc, non nisi ad calicem illinendum, & simplices ludificandos, adhibetur.

Hic

Hæc verò impudorata confociatio pietatis cum impuritate, auersanda est, iisdem propè vocibus, quibus Ennodius *declam.* 12. exagitauit absurdissimum factum eius, qui Mineruæ virginis statuam in Lupanari cum Venere collocauit. Sic enim in eum ferratæ dictionis secures stringit. [Percipite, quæso, animis, & interna æstimatione tractate, qualis sit, qui & virginitatis oculos, & lupanaris secreta violauit; & in vtroque sacrilegus, nec flagitiâ veneratur, quibus inimicam testem adhibuit, & castitatis profligat ruborem, quam indignis adlociat. Expostulo à te, humani generis ostentum, qui leuitatem tuam ad Mineruæ simulachrum, religionis cultus adduxerit, dum integritatis hostem, illata de loci fœditate monstret iniuria, nec reuerentiam te exhibere venereæ pollutioni clamat publicata corruptio.]

Et mox. [Fecisti religione tua acerbius, quòd delinquis. Res summo digna piaculo, miscere discordantia, & in vnum colligere, quibus nisi secretum præstiteris, contumelias irrogasti. Creditis inueniri hominem de hac mundi gemina conuersatione neutrum tenentem, & nec amicum virtutibus existere, nec fidum vitiis inueniri?] Rursus paulo pòst: [Odi, principes viri, morum suorum remissos iudices; condemno qui per negligentiam serenorum actuum in dubium trahuntur. Execrabiliùs tamen detestor, qui in vtroque deprehensi, nulli exhibent stabilem conscientiam. Pollicentur enim pœnitentis tempore honestatis affectum, quos fidem videris exhibere peccatis.] Tandem inferiùs, [Vnius oblatio Numinis, alteri dabit iniuriam. Nam dum per prouidentiam tuam, simplex puluinar gemina superiorum potestas obtinuit, & in vna æde pudor & luxuria conuenit, neutrius deuotionem nostram fauor aspiciet, quos tu habitatione miscuisti.]

Hæc, & alia, quæ in illam infamem Mineruæ ac Veneris confociationem, toroso, ac masculo dictionis genere fundit Ennodius; in hanc ipsam, de qua agimus, obscœnitatem, & pietatis in eodem libro mixturam, æquè transferantur. Scitè Gerso *p. 4. tract.* qui inscribitur, *Responsio ad scripta cuiusdam errantis de innocentia puerili*; ait, huiusmodi scripti genus impuritate, & sanctitate permistum, (in quod meritò conclamat,) esse *brodium Alemannorum*.

Non possumus autem hanc pietatis adumbratam coniunctionem non detestari, qui norimus, Magos etiam improbissimos, istiusmodi melle illinere venenata pocula; & scriptis, Dæmonum horrenda commercia tractantibus, ac ipsis quoque Dæmonum aduocationibus nefandissimis, sacrum aliquid, & pium; semper ex Scriptura, aut ex Christianis ritibus intexere: quod æquè seruatum ab ipso Dæmone Christum tentante, prodit S. Matthæus, & nobiscum perpetuò seruare, fascinatione nugacitatis obscurantem bona, nemo non experitur. Hac ipsa proiectissima atque maleficij plenissima machinatione, M. humeres, turpissimis, & fœdissimis legibus, immiscuit quædam laude digna, de commendatione orationis, & operum misericordiæ, vt scribit Petrus Cluniac. *epist. contra Alcoranum*. Item simili malignitate Iulianus Apostata in fragmento longo nuper edito; inter celebrandum idololatriam, admiscet commendationem curæ pauperum, & peregrinorum, nonnullorumque similium honestorum operum. Hæreticos in hac bonorum cum malis intermissione, perpetuos esse, admonent grauissimi Patres; sed pulchrè S. Greg. *5. mor. c. 11.* verbis.

99.

100.

verbis illis, [Habent hoc hæretici proprium, vt malis bona permisceant, quatenus facili sensui audientis illudant. Si enim semper praua dicent, citius in sua prauitate cogniti, quod vellent minimè persuaderent. Rursum, si semper recta sentirent, profectò hæretici non fuissent. Sed dum fallendi arte ad vtraque deseruiunt, & ex malis bona inficiunt, & ex bonis mala, vt recipiantur, abscondunt: sicut qui veneni poculum porrigit, ora poculi, dulcedine mellis tangit: dùmque hoc quod dulce est, primo tactu delibatur, etiam illud quod est mortiferum, indubitanter absorbetur. Itaque hæretici permiscerent recta peruersis, vt ostendendo bona, auditores ad se trahant, & exhibendo mala, latenti eos peste corrumpant:] In eandem sententiam, præclare describit idem sanctus Pontifex 7. *Moral. cap. 21.*

De Manichæis sic scribit S. August. 3. *confess. cap. 6.* [Incidi in homines superbè delirantes, & carnales nimis, & loquaces; in quorum ore laquei Diaboli, & viscum confectum commixtione syllabarum nominis tui; sed & nominis Iesu Christi, & Paracleti consolatoris Spiritus sancti. Hæc enim omnia non recedebant de ore eorum, sed sono tenuis, & strepitu linguæ: cæterum cor inane veri. Et dicebant *veritas, & veritas*, & multi eam dicebant mihi, & nusquam erat in eis, sed falsa loquebantur.]

101. Esse hunc perpetuum morem hæreticorum omnium, S. Irenæus allegato anteriore quodam Patre, scite dixit *lib. 3. contra hæres. cap. 19.* dicens, hoc esse facti gypsum immittere, vt securius noceat. Sanè nullos esse perniciosiores, & magis extimescendos hæreticos, quàm qui ob permissionem dolosam bonorum, & consensionem in multis cum Catholicis, apparent minùs errare, docet grauius S. Ambrosius *lib. unico de fide contra Arrianos cap. 1.* Hinc liquere puto, quàm vanum, & inane sit perfugium eorum, qui libris obscænis in eolumitatem postulant, ob aliquam admixtionem bonorum. [Non aliud hoc esse quàm canticum Domini canere in terra aliena, perspicuè habetur ex iis quæ disputat S. Hilarius in *Psal. 136. ad vers. 4.* Hoc planè est, osculando ferire, amplexando occidere, vt proditoriè à Ioabo factum. Hoc planè est, venenum in melle absconditum porrigere, solemnem venenariorum more. Nam, vt benè admonuit Tertullianus *lib. de spectac. cap. 27.* agens de quorundam honestorum admixtione cum turpitudinibus theatri; [Nemo venenum temperat felle, & ellebroto; sed conditis pulmentis & benè saporatis, & plurimum dulcibus id mali iniicit. Ita & Diabolus, lethale quo conficit, rebus Dei gratissimis, & acceptissimis imbuit: omnia illic seu fortia, seu honesta, seu sonora, seu canora, seu subtilia, proinde habe, ac si stillicidia mellis de libancunculo venenato.]

102. Hoc est calcem contritam farinæ admiscere, vt edentes perdat incautos: quod nequiter factum à Græcis contra Latinos Sarracenorum impugnatores, obseruat Baron. *anno 1147. num. 3.* Quod si iuxta Ennodium *decl. 6.* [nemo cautiùs malus est, quàm qui absconditur sub appellatione pietatis; tutum est iniquitatis exercitium, quod honestatis tegitur indumento:] liquere profectò potest, quid hac aliquali admixtione bonitatis cum obscænitatibus quærat: nimirum vt nocentior sit veneni vis, à qua minùs timetur. Non potuit hac arte regi Arius. Iam olim scripserat librum Arius obscænitissimum, Sotadis imitatione, vt meminit S. Athanasius *initio orationis secunda contra Arrianos;*
quàm

quàm tamen conatus sit, illam turpitudinem interfitis sacris sententiis obre- gere, audi *ibidem paulo post* S. Athanasium. [Relictis Christi eloquiis, *σαλασιας* Arrij, hoc est, crapulas titulo nouæ sapientiæ cohonestant. Ac bono iure eum titulum vsurpant; nouam enim hæresim annunciant. Quapropter non sine admiratione est, nusquam in multis multorum operibus, & sermonibus tum in vetus, tum in nouum Testamentum conscriptis, inter titulos libro- rum, *σαλασιας*, hoc est, *crapularum*, nomen reperiri. Imò ne apud Ethnicos quidem frugi, & temperantes; sed apud istos duntaxat, qui istiusmodi res in- ter pocula ad risum captandum, per plausum, iocum, lasciuiamque decan- tant. At eximius ille Arrius, quum aut nihil sanctum, aut graue imitandum desumeret, securus negligensque istiusmodi probitatis, depeculatis aliorum hæresibus, æmulum se in ridiculis vni Soradæ præbuit. Quid enim aliud congruum illi, qui Christo Saluatori choreis suis insultare voluit, quàm vt miseris dictiunculas impietatis suæ metris dissolutioribus & elumbatioribus insonaret, vt quemadmodum sapientia loquitur, *ex eloquio verborum, cognoscitur vir*; ita quoque ex illis Soradicis numeris, animi eius effœminatio, & mentis putrilago. deprehendatur. Nam tamen subinde, serpentis more sursum, deor- sumque se voluat; non tamen effugere potuit, vt non caderet in errorem Phariseorum. Quemadmodum enim illi quum legem præuaricari vellent, legis tamen verba prætendebant; & cum eius animi essent, vt expectatum hætenus, & iam præsentem Dominum abnegarent, Deum quidem in ore habebant, ipsum tamen blasphemare deprehenderentur, quum his voci- bus utebantur, *Cur tu homo quum sis, Deum te facis? Et dicis: Ego & Pater unum sumus*. Ita quoque fucatus & Soradicus Arrius, simulat se quidem, de Deo loqui, quum interponat verba sacrarum literarum; deprehenditur tamen vndecumque Arheus, dum filium negat, & illum re- bus conditis adnumerat. Tale igitur exordium crapularum Arrij, & va- niloquentiæ, moribus numerisque effœminatum inuenias.]

Obsigno hanc perfugij impuritatis postremi dissectionem, in primis aureo Gersonis pronunciato *lib. contra Romantium*. [Doctrina mala, eo peior est, quo plus boni continet.] Deinde perillustri loco Origenis *hom. 13. in Num. ante medium*, agentis de Basan; sic enim scribit: [Basan interpretatur *turpitudō*. Meritò ergo, nec legati mittuntur ad istam gentem, nec transitus per terram eius poscitur. Nullus enim nobis transitus debet esse, nullus accessus ad turpitudinem; sed ab initio statim expugnanda, & omnimodè cauenda est. Og autem, qui Rex dicitur esse Basan, *interclusio* interpretatur. Potest hic figuram tenere omnium carnalium, & materialium rerum, quarum amore, & desiderio detenta ani- ma, excluditur, & separatur à Deo. Aduersus Og ergo, ita præcipi- tur bellum gerendum, vt non relinquatis, (inquit,) ex eo viuentem. Nullum enim à filiis Israël oportet relinqui in regno turpitudinis, & dedecoris, viuentem. Sed & decet Ismaëliticam virtutem excidere, & re- secare turpia; & pia quæque in anima reedificare, atque honesta, & religiosa plantare. De regno Seon non est scriptum, vt nullus vius re- linquatur, nec de regno Moab. Fortè enim ex illis opus habemus ali- quibus, & nonnullis eorum pro vitæ huius agonibus, & exercitiis indi-
I gemus;

gemus ; alioquin debuissimus de hoc mundo exisse. De Basan tamen, hoc est, de turpitudine, nullo penitus indigemus ; nihil ex ea relinquamus ; excidenda omnia, cuncta subuertenda sunt opera turpitudinis. In nullo enim potest honestum esse, quod turpe est.] *Seon* exposuerat, alias disciplinas noxias, *hom.* 12.

Quæ nuper præterea, vnus, & alter sectarius pro obscænorum scriptorum indemnitate protulit, euertuntur.

104.

Nihil ergo pro retinendis obscænis scriptis prolatum est apud Gerfonem, quod sufficienter non sit euersum ; vix verò alia postea sunt prolata. Addebat quidem alia multa *cap. 2. Prolegom. in Petronium*, Theodorus de Iuges, Calvinista : sed tam frigida, tamque ieiuna, vt nihil frigidius, nihil ieiunius. Summa est : [In Petronio, & in autoribus similis farinae, nominatimque Terentio & Martiale, (ob quos ex parte truncatos, Iesuitis conuitia petulantissimè ingerit ;) in his, inquam, autoribus integris, & non truncatis, proponi speculum fœditatum nostrarum, quos refugiamus ; nec debere nobis horrore esse, spectare quod sumus. Multo peiora patrari quotidie, quàm apud hos legantur. Etiam Apostolum in fronte epistolarum, horrendas Gentilium spurcitas, chartis illiuisse. Fratres Prædicatores Concilio habito edixisse, debere Concionatores de præposteris, & infamibus naturæ ipsius per libidinem violationibus, agere ad populum ; etiamsi reperiantur in concione plerique innocentes.] Sic illè.

Verùm speculum quod sectarius lectoribus in huiusmodi libris ait proponi, simile est speculo per muliebres spurcitas fœdato, à quo cauendum, ni virus trahere per oculos velis. Quod fœda & fœdiora perpetrentur indies, viderit ipse qui hoc opponit, si sibi conscius est. Sed qui hoc ad illecebrositatem harum scriptionum retinendam, & inescandos mortales, vt similia, vel etiam terriora patrare ament ? Apostolum summa cum detestatione obiter attingentem nefanda Gentilium opera, (quo exemplo suum de turpibus sermonem excusat *Sarisber. 3. polyerg. cap. 13.*) & Concionatores sobriè, ac prudenter, (magna enim hîc dexteritate tractatoris, & parcitate opus ;) eadem scelerum culmina, vbi feruerent, exagitantes, trahere ad patrocinium spurciloquij affectari & captati, hominis est nullo iudicio arripientis, quæcumque furor arma ministrat, tantum ne elinguis videatur.

105.

Haudquaquam verecundiùs Melchior Goldastus *in Prolegomenis ad Petronium Arbitrum cap. 2.* vt spurcissimum illum scriptorem integrum, & indemnem seruari suaderet, disputauit vniuersè pro indemnitate obscænorum librorum, quos vult quidem pueris non prælegi in scholis, ab aliis autem vult impunè tractari, & studiosè legi, dimisso timore obscænitatis qua sordent. Non esse quidem huiusmodi libros pueris prælegendos in scholis, probat Goldastus ex *D. Augustino lib. 1. confess. cap. 16.* & ex Concilio Tridentino, cuius interdictam, ait huc tantùm pertinere : confirmatque ex *Edmundo Richerio Theologo Parisiensi in obsterice animorum cap. 4. num. 4.* qui contendens, spurcos scriptores emungendos esse, non mutilandos ; mundandos,

105

non euitandos, velandos, non castrandos, emunctionem, mundationem, velationem, accipit de negato ad pueris interpretandum, vsu eorum; tametsi viris salui sint ad legendum, vt, (inquit,) à Concilio Tridentino est sanctissime constitutum. Huius grauiissimi, (scilicet,) Theologi autoritate, communit, Goldastus quod assumpsit; non esse quidem libros obscœnos pueris in schola prælegendos; viris tamen eorum lectionem esse concedendam. Et obiiciens libi contrarium sensum Theodori Bezæ *prefatione ad Homil. de Resurr. Dom.* ad Belgij Ordines, qua sugillati fuerant Scaliger & Douza, quorum iste Petronium, ille amatorios Poëtas illustrarat notis; reponit Bezæ Goldastus, non fuisse vllum inter scriptores Martiali spurciorem: quem tamen Beza *mel merum* dicere solitus esset, & perpetuò teneret manibus, ac studiosissime exprimeret, teste Raphaële Eglino *prefat. ad selecta Catulli carmina*. Poterat præterea Beza propudiosas suas scriptiones inuerecundissime euulgatas, in faciem ingerere. Cætera quæ Goldastus ad stabiliendam distinctionem illam suam adducit, illa ipsa sunt, quæ ex alio sectario iam protulimus: multo scilicet tetriora fieri, audiri que in dies, quàm sint ea, quibus obscœnorum quorumcumque scriptorum libri sordere dicuntur, ne Petronio quidem excepto, quem execrabiles Neronis tunc imperantis libidines traducentem atque carpentem, iniuria diuexari contendit. Eademque ex causa, vel Monachis Cassianis Petronium execrantibus, denunciat Iacobus Durantius Casellius *lib. 1. variar. lect. cap. 5.* Nec dissimiliter Laurentius Ramires *ad Martialis Amphit. epigr. 25.*

Valet tamen aduersus hanc frigidissimam turpitudinis propugnationem, quod S. Ambrosius dixit contra virgines Diaboli, quæ in minuscula ætate studebant pudicitæ, saluam libertate vt essent impudicæ anus. Quis ergo non videt, illecebrositatem turpium librorum, declinandam esse viris quoque, si velint, (vt sanè velle debent,) nitentem seruare vestem animæ, & non inquinari atrectatione cœni fœdarum huiuscemodi scriptionum? Ignis Babylo-nicus non est restinctus in viris, imò in eis feruet ardētque vberius. Itaque non est conspergendus hac naphtha, & picc. Nec si Iustus Lipsius *lib. 3. epistolic. 99. epist. 2.* negat se offendi huiusmodi lectione, audiendus est. [Urbanitate, (inquit,) capior, iocis delector: cætera, nec in animo, nec in moribus meis magis labem relinquunt, quàm olim in flumine vestigium, cymba. Vt vina apposita, vinosum mouent, inuinium non mouent; sic ista animum iam ante improbum fortasè incient; casto & castigato, non adhærent. Imò adhærent; & experti, sæpè doluerunt, refricari inde iam obducta vulnera. Ac vt contingeret, frigore, & marcote naturæ, non refricari aliquando; tamen ex rei natura ita contingit: & stultus est qui periculum amat, iure in illo periturus. Scio apud Hebræos, nonnullæ lectionis illecebrosæ pueris, & adolescentibus negata, quæ viris concedebantur, post annum ætatis 25. vt ait Nazianzenus *orat. 1.* vel vt ait S. Hieronymus *prefatione in Ezech.* post annum 30. Eiusmodi erat principium Geneseos, & Canticum Canticorum. Hoc tamen nihil iuuat librorum apertè turpium, & obscœnitate manifesta infamium lectionem per viros, qui vitam Christianis dignam viuere velint.

Nolo dissimulare, mirum videri non posse, quòd hi Caluini gregales, 106.

I 2 spurcorum

spurcorum librorum patrocinium susceperint: obstricti quippè ad hoc videntur suorum Pontificum, (scilicet,) exemplo. Nam primus Geneuensis Iustri Poppa, tetri sceleris quod vel efferre labiis pollutionem inferat, compertus, dorso liliato stigmata nefandissimæ vitæ circumtulit; eius verò successor Theodorus Beza suas fandas, atque nefandas spurcitas, etiam expressis *candida* alienæ mulieris, & Audeberti Cynædi nominibus, effrontissimè illiuit chartis. Digni sanè tubicines Euangelij, quos Spiritus afflauerit, sed dæmoniacus, qui semper impurus; ille ipse, qui Arrium ad inferendam Ecclesiæ vastitatem excitauit, cum aliis impudiciæ pellaciis instructum, mulierularum præsertim impurarum sermonibus, vt S. Alexander apud Theodoretum 1. *histor. cap. 4.* admonuit: tum etiam infamis metrici operis editio, cui nomen *Thalia*, hoc est, *crapula*. Sic enim eam vocem exposuit S. Athanasius *orat. 2. contra Arrian.* & valdè detestatur Arrij nequitiam, qui eo opere exprimendum suscepisset turpissimum omnium Poëtam Sotadem, cuius opus *Cynædi* lingua Ionica exaratum, memorat Suidas; & fuisse omnis spurcitiæ camarinam, omnes æquè consentiunt. Martialem, cæteroquin impuræ scriptiois infamia flagrantem, puduit nequitie Sotadis, vt liquet ex illis ad *Classicum lib. 2.*

*Quòd nec carmine gloriòr supino;
Nec retrò lego Sotadem cynædum,
Non sum Classice, tam malus Poëta.*

En obscænissimum Sotaden; præ quo Martialis pudicus. Impuros eius sales, quibus sibi à Philadelpho Rege, diuturnum arcessiuit in carcere pædorem, memorat Plutarchus *lib. de liberis instituendis.* Et fuisse à Dæmonio infesum, scribit Suidas. Huius ergo impurissimi Poëtastræ expressionem, eo opere, quo blasphemiam suam maximè disseminauit, suscepit spurciloquus Arrius, D. Athanasio teste, cum loco annotato, tum in opere pro Dionysio Alexandrino. Nihil igitur nouum, Calvinistas, Arrio, hosti Ecclesiæ atrocissimo succenturiatos, & arietum, caprorumve gregis sui ducum, spurcissimis factis ac scriptis imbutos, obscænis scriptoribus adesse patronos.

Aprissima obscænorum librorum Bibliotheca, caminus.

107.

Quare concluditur, apodicticè omninò, ac certò, nullam esse digniorem pro huiusmodi libris bibliothecam, quàm struem lignorum, cui ignis admoueat. Hoc non modò de quotidianis huiusmodi scriptioibus verum est, sed etiam de illis antiquis, quæ in turpibus sunt frequentes. In quo ordine Catullum, Tibullum, Terentium, Propertiumque collocat Alphonsus de Castro *lib. 3. de iusta hæret. punit. cap. 9.* quos libros ex omni orbe exterminatos cupit, ita vt à nemine legi possint. Miror cur non potius Martialem, & Petronium retulerit in hanc classem; aut certè Iuuenalem, de quo ita Scaliger *lib. 3. Poët. cap. 98.* [Si quis aliena peccata infestetur, ea modestia vratur, ne suum librum efficiat eo nequiores, de quo verba facit. Quid enim terrius quibusdam versibus Iuuenalis; propter quorum insolentiam, vel iusserim, vel optarim, toto opere abstinere virum bonum?

Conuenien

Conuenientissima igitur obscœnis libris bibliotheca, caminus est, aut rogas, ut à septuagenario respiciente factum, scribit Ioannes Bonifacius lib. 1. de sapiente fructuoso, epist. 3. in fine, eum quippe dena amatoriorum suorum carminum millia, Vulcano sacrasse, autor est. Atque utinam renouarent Euangelij præcones institutum sanctum, & nunquam satis commendandum, quod se puero in patria sua seruatum à piis, & doctis Concionatoribus, restatur Catharinus opusc. de libris malis exterminandis. Strenuè illi & feruenter agebant apud populum, ut libros lasciuos, publicè in struices cogèrent, quibus confectis ignem subiiciebant, in holocaustum acceptabile Deo, & Angelis suauissimam incensionem. Hoc si fieret identidem, auerteretur præsentissima hæc animorum pestis, cui æquè ac ad corporum pestem amoliendam, nihil accommodatius igne luculento, quo aëri permixta virulentæ fuligines, ac venenati vapores absumantur.

108.

Sed quid in cassum vota fundimus, expetentes cremari hæc Veneris instrumenta, quibus nihil est in cimeliis impudicitia ad dementandos mortales, & in vesaniam turpis amoris abducendos accommodatius? Utinam saltem patronis, ac defensoribus destituerentur. Utinam non essent in iis, qui se Christianos dicunt, qui peccatum suum sicut Sodoma prædicarent, eisque agnitio vultus illorum responderet, cum tam detestandis, tamque abominandis scriptis, non clanculum, vel per cuniculos, sed palàm, ac apertè buccinatores, ac panegyristæ accurrunt. Vidimus sanè non semel, in quos meritissimè intorqueas ea, quibus Gerso laudato sapius libello contra Ioannis Meldanensis Romantium à Rosa, conclamat in eius patronos, qui non pauci erant, nec minuti, quamuis esset liber spurcissimus ac foetentissimus. [O Deus! ô Sancti! ô Sanctæ! ô deuota Christianæ Religionis curia! ô præsentis temporis mores! Inter Paganos, Paganus iudex & incredulus, Paganum condemnat, quia doctrinam scribit, quæ ad fatuum alliciebat amorem; & inter Christianos, & per Christianos, tale, aut peius opus sustinetur, laudatur, defenditur; reuera nequaquam satis rei huius indignitatem, & horrorem exprimere possum. Verba me deficiunt in ipsius reprobatione.]

Amadisij, libris obscœnis accensendi.

Quod verò non est præmittendum, agebat Gerso de eo genere impurorum librorum, quod plerique specie auocandi à grauioribus curis animi, innoxium ducunt, nempe de Romantio. Cuius etiam generis sunt libri illi, quos passim vocant *Amadisios*; fabulæ, inquam, impudicitatibus perspersæ, ut procliuus subeant animos. Fabulas dico; delirauit enim vnus, nescio quis, apud Canum 11. de locis, cap. 6. qui *Amadisios*, veras historias esse censuit, eo bello argumento, quòd essent libri typis editi; nihil quippè typis mandatum, inter commenta esse recensendum, rupex iste arbitrabatur. Quo stupore, veras Luciani historias, & Æsopi narrationes è commentorum serie expungeret Bambalio ille. Has ergo fabulas, quæ *Amadisiorum* titulo circumferuntur, proscribendas eodem fundamento esse,

109.

I 3

quo

quo Romantium à Rosa proscriptum voluit Gerſo; quia nimirum per ea narrationum figmenta, cum verbis, tum factis, obſcœnitas in animorum exitium infunditur, grauius tradunt Petrus à Nauarra *lib. 2. de reſtit. cap. 2. à num. 7.* & Franc. Ribera *lib. 1. de vita S. Terēſie cap. 5. ac in cap. 1. Michæa num. 60.* Quin etiam, vt ex hoſtibus quoque proficiamus veritati, differit in hanc rem ex ſectariis, copioſè, nec inefficaciter à Nua *differatione 6.* Vir doctiſſimus Ludouicus Viues *lib. 2. de corruptis diſciplinis, in ipſo fine*, ſic pronunciat de his libris, poſtquam eos dixit eſſe aperte mendaces, & meris nugis reſertos, legi tamen propter aliquod ſtyli lenocinium. [Libri ſunt ab hominibus otioſis conficti, pleni eo mendaciorum genere, quod nec ad ſciendum quicquam conferat, nec ad bene vel ſentiendum de rebus, vel viuendum; tantum ad inanem quandam & præſentem titillationem voluptatis; quos legunt tamen homines corruptis ingeniis ab otio, atque indulgentia quadam ſui, non aliter, quam delicati quidam ſtomachi, & quibus plurimum eſt indultum, ſacchareis modò & melleis quibuſdam condituris ſuſtentantur, cibum omnem ſolidum reſpuentes.] Ita de Amadiſiſ & ſimilibus libris Viues. Grauius inſuper in hæc ſcripta exandescens *lib. 1. de Chriſt. ſœm. inſtitut.* Et conſentiunt periti, ac probi quique, vt mirum mihi proſectò viſum ſit, quod Michaël Medina *lib. 2. paræn. cap. 3.* poſt laudatam ex Quintiliano eorum ſcribendi rationem, qui figmenta admifcent narrationibus ex parte veris, ſubdat. [In eo genere etiam reponenda videntur ingentia illa, ac multa volumina, *Morgana, Melluſina, Margolana, Virginis Theodora, Tyrantis, Conamori, Triſtani, Floriſelli, Niquei, Dietheri, Lanceloti, Amadiſij*, tum Gaulenſis, tum Græci, *Eſplandiani, Regerij Græci, Ageſilai, Liſuartis*, quæ per Hiſpaniam, Galliam, Italiam, Germaniam, & Angliam, à noſtris, in iuuentutis præfertim generoſæ institutionem, ſunt edita. Quæ tamen haud magis mihi reprehendenda videntur, quam Ariſtophanis, Sophoclis, Euripidis, Ennij, Plauti, & Terentij tragœdiæ, aut comœdiæ: quas tamen dum cuiuſque ætatis affectus, dumque rerum humanarum exitus lepidè ac quaſi per luſum animis iuuentutis inſtillant, non modò non reprehenſas, ſed ſummo fauore ab omnibus Rebuspublicis, ac viris probis, & ſapientibus, ſulceptas videmus.] Sic Medina, cui ſanè ſuffragator non accedam.

EROTEMA VIII.

Famoli libri, an feriendi.

110. **O** Mni iure, & antiquo, & nouo, & ſacro, & ciuili, decernuntur confingendi libri famoli, qui tamen verè famoli ſint. Nam ſatyræ, licet ſint *ſcripta vulnifica*, vt loquitur Rutilius *lib. 1. Itinerary*, agens de Lucilli cuiuſdam ſcriptis; quia generatim tantum feriunt vitia, non reprehenduntur, dummodò prudens ſit impetio vitij. Quin etiam, vt idem Rutilius canit, fructuoſa eſt Satyræ conſcriptio, & vulgatio. Nam

Inſtituit